

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ



Skateboarding na českém území mezi lety 1977-2020
pohledem orální historie

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jana Wohlmuth Markupová, Ph.D.

Praha 2023

Michaela Cviková

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma Skateboarding na českém území mezi lety 1977-2020 pohledem orální historie vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1.6.2023

Michaela Cviková

Poděkování

Ráda bych tímto krátkým odstavcem poděkovala všem, kteří mi poskytli podporu a pomohli mi při vypracování této bakalářské práce. V první řadě bych ráda poděkovala své milé vedoucí práce Mgr. Janě Wohlmuth Markupové, Ph.D. za její vstřícnost, trpělivost a cenné rady. Dále bych chtěla z celého srdce poděkovat všem narátorům, kteří se zúčastnili mého výzkumu, za jejich ochotu, nadšení, a především také za jejich poskytnutý čas, který je v dnešní době tak drahý. A v neposlední řadě bych ráda poděkovala celé své rodině a přátelům za jejich neutuchající podporu a porozumění.

Abstrakt

Cílem této práce bude zachytit pohled první a druhé generace skateboardistů na vývoj skateboardingu na českém území mezi lety 1977-2020. Tato empirická bakalářská práce se tedy zaměří na vývoj skateboardingové komunity jako takové a na základě uskutečněných rozhovorů se šesti narátory se pokusí reflektovat možné změny, které během těchto let v této specifické komunitě mohly nastat.

Klíčová slova

Skateboarding, subkultura, mainstream, proměna, skateboard, skateboardista, komunita, sport, komercializace, profesionalizace

Abstract

The aim of this thesis will be to capture the perspective of the first and second generation of skateboarders on the development of skateboarding in the Czech Republic between 1977-2020. This empirical bachelor's thesis will therefore focus on the development of the skateboarding community as such and, based on interviews with six narrators, will attempt to reflect on possible changes that may have occurred in this specific community during these years.

Key words

Skateboarding, subculture, mainstream, change, skateboard, skateboarder, community, sport, commercialization, professionalization

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Metodologie	2
2.1	Rešerše stávajícího stavu poznání.....	2
2.2	Výzkumný problém a výzkumné otázky.....	4
2.3	Orální historie	5
2.4	Výběr narátorů a prostředí výzkumu.....	6
2.5	Vedení rozhovorů.....	8
2.6	Analytické a interpretativní postupy	10
2.7	Etický přístup	10
3	Historie skateboardingu a vybrané problémy.....	11
3.1	Ujasnění základních pojmů	11
3.1.1	Skateboarding.....	11
3.1.2	Skateboard.....	13
3.1.3	Skateboardové disciplíny	15
3.2	Světová historie skateboardingu	17
3.2.1	Prehistorie	18
3.2.2	Formování a vlna komercializace	18
3.2.3	První tvrdý pád.....	20
3.2.4	Velký návrat.....	20
3.2.5	Druhý pád.....	21
3.3	Česká historie skateboardingu.....	22
3.4	Vybrané problémy.....	27
3.4.1	Profesionalizace	27
3.4.2	Komercializace.....	28
3.4.3	Olympijské hry.....	29
4	Skateboarding očima aktérů v posledních 43 letech	32
4.1	Skateboardové začátky.....	32
4.2	Skateboardová komunita.....	36
4.3	Skateboardové ambice	41
4.4	Skateboardový životní styl.....	43
4.5	Skateboarding a reakce okolí	47
4.6	Vývoj a budoucnost skateboardingu	51
5	Závěr	55
	Seznam pramenů a literatury.....	58
	Přílohy.....	61

1 Úvod

"Povím vám, že jednou z nejlepších aktivit je jízda na skateboardu. Víte kolikrát musíte něco pokazit, abyste se naučili trik na skateboardu, než ho zvládnete? A když se ten trik pak naučíte, dá vám to lekci do života. Vždycky, když ty skejťáky vidím, říkám si: tyhle děti budou v pořádku." (Jerry Seinfeld¹)

Skateboarding je v dnešní době již významnou součástí městské a kulturní sféry současné globální společnosti, a proto si myslím, že by si zasloužil více pozornosti. I z tohoto důvodu jsem se ve své bakalářské práci rozhodla věnovat právě jemu.

Na skateboarding lze nahlížet z mnoha různých úhlů pohledu. Pro někoho je to srdeční záležitost, pro jiného životní styl či volnočasová aktivita, někdo ho vidí jako sport hodný olympiády, jiný ho zase vůbec jako sport neuznává, někdo ho má dokonce spojený s vandalstvím a někomu třeba naopak tato aktivita zachránila život. Nedá se tedy přesně říct, co skateboarding je nebo není, ale jedno je však jisté, tato aktivita se zajímavou historií si svou specifičností získávala své stoupence již od samých počátků a oblíbenosti se těší dodnes, dokonce by se dalo říci, že jeho oblíbenost neustále stoupá. Jelikož v této době zažívá skateboarding obrovský rozkvet a některé skateboardingové zvyklosti, styly jízdy, triky, samotné skateboardy a celkově skateboardingová komunita se proměňuje, a mě samotnou tato proměna zajímá, rozhodla jsem se této aktivitě věnovat ve své bakalářské práci. To, co mi na skateboardingu přijde velmi zajímavé je to, v jakých podmínkách se tento sport či životní styl formoval a hlavně to, jakou komunitu utvořil. Moje práce se pokusí reflektovat možné změny, které během těchto let v této specifické komunitě mohly nastat. Zejména mě bude zajímat rozdílné chápání skateboardingu samotnými skateboardisty. Abychom si toto rozdílné chápání vysvětlili – ve skateboardingovém světě totiž prý existuje jistá dichotomie. Na jedné straně stojí skateboardisté, kteří se snaží zachovat skateboarding jako svobodnou, volnomyšlenkářskou subkulturní aktivitu, kde jde hlavně o pocit z jízdy a utváření komunity. Na druhé straně je to však velký byznys, který díky současné mainstreamizaci roste a skateboarding se tak stává velmi komerční záležitostí.

Čerstvou novinkou a možná právě zlomovým okamžikem ve skateboardingovém světě je také jeho oficiální zařazení do olympijských her. Svou premiéru na olympijských hrách

¹ CLARK, Jonathan Russell. *Skateboard*. United States of America: Bloomsbury Academic & Professional, 2022. Object Lessons. ISBN 9781501367489. s. 11. Přeloženo autorkou práce.

v Tokiu si měl skateboarding odbyť již v minulém roce 2020. Bohužel kvůli celosvětové pandemii byly olympijské hry odloženy na rok 2021. Zařazení této aktivity do olympijských her jistě skateboardingu přinese ještě větší dávku popularity, otázkou však je, co vše to skateboardingu přinese, jak ho to ovlivní a zda se ze skateboardingu tímto zařazením nevytratí tolik vyzdvihovaná svoboda.

2 Metodologie

2.1 Rešerše stávajícího stavu poznání

Jak jsem během svého výzkumu zjistila, v české literatuře existuje jen velmi málo knih, které se věnují přímo samotnému skateboardingu a jen velmi málo knih, které byly do českého jazyka přeloženy. Proto jsem při tvorbě této práce pracovala převážně s literaturou zahraniční.

Existuje však několik málo českých děl, o které se v mé bakalářské práci přeci jen opírám, a které mi byly velmi nápomocné. Některé z nich jsou zaměřeny na techniku jízdy na skateboardu, jiné se věnují historii a vývoji skateboardingu v České republice, nebo se snaží zachytit atmosféru a kulturu okolo tohoto sportu.

Za zmínku stojí určitě kniha *Prkýnka na maso jsme uřízli*² od českých novinářů Martiny Overstreet a Michala Nanoru, která je vůbec první knihou, která nějakým způsobem zachycuje dobu a atmosféru českého skateboardingu do roku 1990. Autoři v ní vycházejí z rozhovorů s pamětníky dob, kdy se na prknech jezdili z dnešního pohledu již méně obvyklé disciplíny jako je slalom nebo skok do výšky.

Další česká publikace, která mi byla velkým vodítkem nese jednoduše název *Skateboarding*³ a jejími autory jsou Martin Karas a Jaroslav Kučera. Nejstěžejnější pro mě byla první polovina knihy, která obsahuje celkem přehledně avšak pro mě možná docela stručně zpracovanou historii jak světového, tak českého skateboardingu. Dalšími přínosnými kapitolami pro mou práci byly kapitoly: vybavení, disciplíny, závody ve světě, závody

² OVERSTREET, Martina a Michal NANORU. *Prkýnka na maso jsme uřízli: český skateboarding před rokem 1990*. Praha: Yinachi, 2013. ISBN 978-80-904735-5-3.

³ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4.

v České republice a skateboardingové parky. Druhá polovina knihy je zaměřena na techniku jízdy a vysvětlení jednotlivých triků, což k tomu jistě patří, ale pro mou práci to není stěžejní.

A poslední českou publikací, do které jsem také nahlédla je kniha *Kmeny 90⁴*, která obsahuje kapitolu zabývající se skateboardingem v devadesátých letech.

Mezi knihy, které byly přeloženy do českého jazyka a které jsem ke svému výzkumu používala, patří také publikace *Skateboard: průvodce základními technikami skateboardingu⁵*, jejímž autorem je Steven Kane. Tato kniha mi byla nápomocná při popisu skateboardu a jeho částí.

Pro mě určitě nejstěžejnějším zahraničním dílem, které jde opravdu do hloubky a obsáhle popisuje celou světovou historii skateboardingu od roku 1950 až do roku 1999, představuje první firmy vyrábějící skateboardy, investory, skateboardingové hvězdy, společnosti, média a technologické pokroky, a ještě mnohem více je kniha *The concrete wave: The history of Skateboarding⁶*, kterou napsal Michael Brooke.

Dalším stěžejním dílem pak byla kniha z roku 2022, nesoucí název *Skateboard⁷*, jejímž autorem je spisovatel a skateboardista Jonathan Russell Clark. Tato kniha mě pak odkázala na další důležité zahraniční dílo, tedy na knihu: *The Impossible: Rodney Mullen, Ryan Sheckler, and the Anti-Gravity History of Skateboarding⁸*, kterou napsal Louison Cole.

Pro obeznámení se současnými problémy skateboardingu (mainstreamizace, profesionalizace a komercializace), které se vyskytovaly v rozhovorech, vycházím z odborné literatury *Skateboarding Between Subculture and the Olympics: A Youth Culture Under Pressure from Commercialization and Sportification (Body Cultures)⁹*, ze které jsem zjistila důležité podklady pro kapitoly o komercializaci a olympijských hrách. Dále také

⁴ VLADIMIR 518. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. Praha: BiggBoss, 2016. 813 stran. ISBN 978-80-906019-9-4.

⁵ KANE, Steven. *Skateboard: průvodce základními technikami skateboardingu*. [1. vyd.]. Praha: Cesty, 1998. ISBN 80-7181-212-9.

⁶ BROOKE, Michael. *The concrete wave: The History of Skateboarding*. Toronto: Warwick Publishing, 1999. ISBN 1-894020-54-5.

⁷ CLARK, Jonathan Russell. *Skateboard*. United States of America: Bloomsbury Academic & Professional, 2022. Object Lessons. ISBN 9781501367489.

⁸ LOUISON, Cole. *The Impossible: Rodney Mullen, Ryan Sheckler, and the Anti-Gravity History of Skateboarding*. the United States of America: Lyons Press, 2011. ISBN 0762770260.

⁹ KILBERTH, Veith and Jürgen SCHWIER. *Skateboarding Between Subculture and the Olympics: A Youth Culture under Pressure from Commercialization and Sportification*. Bielefeld: transcript Verlag, 2019. ISBN 3-8394-4765-8. Dostupné z: doi:10.14361/9783839447659

vycházím z knihy *Skateboarding: Subcultures, Sites and Shifts*¹⁰, napsané australskou profesorkou Karou-Jane Lombard, která poskytla důležité informace týkající se mainstreamingu, komercializace a profesionalizace skateboardingu.

Pro utvoření si celkového obrazu o skateboardingovém světě jsem zhlédla několik dokumentárních filmů jako je *Skaterdater*¹¹, *The devil's toy*¹², *Lords of Dogtown*¹³, *King Skate*¹⁴ atp.

Kromě knižních titulů se tomuto tématu již věnují také kvalifikační práce, jako například diplomová práce Ivety Fabešové *První skateboardingová generace v Československu*¹⁵ z roku 2019, která zachycuje pohled první generace skateboardistů na vznik a vývoj skateboardingu v Československu v 70. a 80. letech 20. století a na kterou také ve svém výzkumu pozvolna navazuji.

K prováděnému výzkumu a pro seznámení se s metodami a technikami jsem použila knihy *Metody výzkumu ve společenských vědách*¹⁶ a *Třetí strana trojúhelníku*¹⁷.

2.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Po rešerši stávající sekundární literatury jsem došla k uvědomění, že je českých publikací, které se zabývají skateboardingem a novým pohledem na něj, opravdu velmi málo. Cílem této práce proto bude analyzovat, jak členové české skateboardingové komunity konstruují vlastní vztah k této aktivitě a jak reflektují jeho současnou podobu. Tedy přesněji

¹⁰ LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7

¹¹ *Skaterdater* [film], Režie Noel BLACK. United States, 1968.

¹² *The devil's toy* [dokumentární film], Režie Claude JUTRA. Kanada, 1966.

¹³ *The Lords of Dogtown* [životopisný film], Režie Catherine HARDWICKE. USA / Německo, 2005

¹⁴ *King Skate* [dokumentární film], Režie Šimon ŠAFRÁNEK. Česká republika, 2018.

¹⁵ FABEŠOVÁ, Iveta. *První skateboardingová generace v Československu*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií. Pracoviště Orální historie – soudobých dějin. Vedoucí práce Přemysl HOUDA.

¹⁶ NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.

¹⁷ VANĚK, Miroslav a Pavel MŮCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2931-5.

zachytit pohled první a druhé generace skateboardistů na vývoj skateboardingu na českém území mezi lety 1977-2020.

Výzkumná otázka pak tedy bude znít: *Jak členové současné české skateboardingové komunity konstruují vlastní vztah ke skateboardingu a jak reflektují jeho současnou podobu?*

Předpokládanými tématy, která by také mohla vyplynout z praktické části, jsou zařazení skateboardingu do olympijských her, komercializace a profesionalizace tohoto sportu. Tento výzkum by měl přispět k poznání fenoménu skateboardingu a jeho neustálého vývoje.

2.3 Orální historie

Svou bakalářskou práci jsem se rozhodla založit na výzkumu uskutečněném prostřednictvím kvalitativních metod. *„Kvalitativní výzkumné strategie se soustředí na vhled a porozumění barvitosti a vrstevnatosti (sociálního) světa, významů, které mu různí lidé přisuzují, způsobů, jak jej prožívají, kontextů, jež se na této mnohosti podílejí. Důraz je kladen spíše na poznání specifčnosti zkoumaného fenoménu prostřednictvím soustředění se na detaily, odlišnosti, zachycení plurality a diverzity, které nám může odkrýt povahu a příčiny studovaného jevu či fenoménu.“*¹⁸

Mezi kvalitativní metody patří mimo jiné i metoda orální historie, kterou jsem se rozhodla pro svůj výzkum použít. Autoři knihy *Třetí strana trojúhelníku* definují orální historii jako *„řadu propracovaných, avšak stále se vyvíjejících a dotvářejících postupů, jejichž prostřednictvím se badatel v oblasti humanitních a společenských věd dobírá nových poznatků a to na základě ústního sdělení osob, jež byly účastníky či svědky určité události, procesu nebo doby, které badatel zkoumá, nebo osob, jejichž individuální prožitky, postoje a názory mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, případně o zkoumaném problému obecně.“*¹⁹

¹⁸ NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.

¹⁹ VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2931-5. s. 14.

Metodu orální historie jsem zvolila tedy proto, jelikož mi umožnila zpracovat aktérské vnímání skateboardingu v historické perspektivě. Skateboarding je specifická subkultura, která má své vlastní zvyklosti, tradice a historii a mnohé z nich se nedá pochopit pouze prostřednictvím písemných zdrojů, kterých navíc není mnoho. Navíc, skateboardisté jsou často velmi vášniví a angažovaní lidé, kteří mají hluboké znalosti o historii a tradicích této subkultury. Metoda orální historie mi také umožnila získat přístup k jejich osobním zážitkům a příběhům, což bylo velmi cenné pro pochopení toho, jaký vliv měl skateboarding na jejich životy. Pro výběr starších respondentů jsem využila strategii sněhové koule, kdy jsem se snažila najít skateboardisty, kteří měli aktivní účast na této subkultuře v průběhu let. Zároveň jsem se snažila zajistit co nejrozmanitější vzorek respondentů, podle věku pohlaví, zkušeností a dalších relevantních faktorů.

2.4 Výběr narátorů a prostředí výzkumu

Výběru narátorů předcházela má příprava jakožto tazatele. Tato příprava zahrnovala studium příslušné literatury a následné obeznámení se s historií sledovaného období a pracovními termíny, hesly, žargonem nebo zkratkami.

Jelikož se předmětem mého zkoumání stala sociální skupina, tedy česká skateboardingová komunita, kterou už nějakou dobu sleduji a ke které mám docela blízko, tak jsem si na základě dosavadních znalostí, tedy studia či osobních kontaktů vytipovala osoby, s nimiž jsem chtěla rozhovory uskutečnit. Doporučený počet narátorů byl 6.

Následně jsem si tedy stanovila kritéria pro výběr vhodných narátorů:

- Narátor musí být členem skateboardingové komunity
- Národnost: česká
- Místo působení: Ústecký kraj, Brno, Praha
- Věk: stanovení věkového limitu-minimálně 20 let
- Míra zapojení ve skateboardingu: profesionální x rekreační

Mým cílem bylo oslovit co nejvíce narátorů, kteří představují různé perspektivy, zkušenosti a pozadí, tak aby můj výzkum pomohl rozšířit pochopení daného tématu a poskytl širší pohled na věc. Snažila jsem se tedy pro můj výzkum získat alespoň 3 narátory, kteří byli u zrodu skateboardingu u nás, tedy ve věku zhruba okolo 60 let, a 3 narátory z generace

mladší tedy narátory, kterým bylo ve chvíli pořízení rozhovoru alespoň 20 let. Mým přáním také bylo získat narátorku a alespoň jednoho profesionálního jezdce.

Na prvního narátora se mi podařilo získat kontakt úplnou náhodou, a sice prostřednictvím mé babičky. Ta zrovna v den, kdy jsem zahájila výzkum, potkala pána, se kterým můj táta kdysi jezdil na skateboardu, což mi bylo sděleno během naší konverzace. Této šance jsem ihned využila a poprosila babičku o získání kontaktu. To se povedlo a díky babiččině investigativní činnosti jsem tedy získala telefonní číslo na prvního narátora pana Richarda Bajtka. Odezva byla velmi pozitivní. Po výměně několika SMS zpráv a jednom telefonním hovoru jsme se domluvili na následném setkání, které proběhlo u pana Bajtka doma. Díky tomuto narátorovi se mi podařilo získat i některé fotografie (viz. Přílohy). Po úspěšném prvním rozhovoru se mi poté přímo prostřednictvím telefonu pana Bajtka, ještě ten den, podařilo uskutečnit telefonický hovor s dalším narátorem, bohužel, ale už poněkud vzdálenějším. Získala jsem kontakt na pana Jaroslava Šmerka z Brna, se kterým jsem se tedy poté v Brně také sešla. Od tohoto brněnského narátora se mi později podařilo získat kontakt na dalšího brněnského kolegu Karla Houdka. Pro rozšíření perspektivy jsem se snažila také oslovit narátorku, která ale už bohužel, podle jejích slov, poskytla rozhovory dalším dvěma bakalářským pracím a už by tedy asi neměla co nového říct.²⁰ Všechny rozhovory s narátory starší generace jsem tedy získala pomocí metody snowball.

Poté přišlo na řadu oslovování generace mladší. Na začátku jsem měla vytipovaných několik podle mě vhodných narátorů, které jsem znala nebo se kterými jsem se už někdy setkala. Zpočátku se oslovení a uskutečnění rozhovorů s vytipovanými narátory zdálo jako jednoduchá věc, opak byl ale pravdou. Valná většina těchto vybraných osob buďto vůbec nereagovala, nebo přislíbila pomoc, ale poté bylo obtížné se s nimi domluvit na nějaké konkrétní datum, nebo jsem rovnou byla odmítnuta z důvodu časové vytíženosti. Nakonec se mi podařilo prostřednictvím sociální sítě Instagram a mých osobních kontaktů získat dva narátory různého věku a jednu narátorku.

Všechny mnou oslovené narátory jsem obeznámila s mým výzkumem a jeho cíli, a vysvětlila jsem, jaké bude jejich zapojení a jak bude rozhovor využit.

²⁰ Viz. CHMELÍK, Ondřej. *Historie slalomového skateboardingu na území České republiky*. Olomouc, 2021. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Vedoucí práce Milada Truksová

Výběr místa pro uskutečnění rozhovorů jsem se snažila nechávat na narátorech, z toho důvodu, aby se cítili co nejvíce pohodlně, a aby mohli mluvit otevřeně a bez rušení. Pokud však narátor neměl žádné preference, volila jsem setkání v poklidné kavárně, tedy na neutrálním místě, které nebylo příliš rušné. Ve dvou případech mě narátoři pozvali přímo k nim domů. Oba rozhovory proběhly v obývacím pokoji. V dalších dvou případech se rozhovory odehrály ve dvou různých kavárnách s nepříliš velkou návštěvností. A poslední dva narátoři zvolili setkání v oblíbeném lokálu, který byl už ale poněkud rušnější, a proto tyto podmínky nebyly úplně nejideálnější.

Zde přikládám přehled narátorů 1. a 2. generace. Tabulky slouží pro lepší časovou orientaci v textu.

1. generace

Jméno:	Richard Bajtek	Jaroslav Šmerek	Karel Houdek
Rok narození:	1966	1966	1963
Místo působení	Staňkovice	Brno	Brno

2. generace

Jméno:	Anna Růtová	Vojtěch Putyera	Aleš Nekola
Rok narození:	1999	1998	1994
Místo působení	Praha	Kadaň	Žatec

2.5 Vedení rozhovorů

Vedení rozhovorů předcházelo prostudování a vypsání si poznámek z příslušné literatury, kterou mi doporučila vedoucí mé práce. Čerpala jsem tedy hlavně z knihy *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*²¹, která mi velmi pomohla, ale také z rad mé vedoucí.

Vzhledem k náročnosti vedení rozhovorů, vzdálenosti bydliště a časové omezenosti narátorů jsem nakonec s každým narátorem vedla rozhovor pouze jeden. Po úvodní zdvořilostní části setkání, ve které jsem mimo jiné představila sama sebe, jsem každého narátora seznámila s jeho právy, se záměry mého výzkumu a přiblížila hlavní tematické

²¹ VANĚK, Miroslav a Pavel MŮCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2931-5.

okruhy rozhovoru. Na doporučení jsem se rozhovory snažila vést ve dvou fázích. V první části každého rozhovoru jsem narátory poprosila, zda by mi nejprve mohli říct něco o sobě, tak abych se s nimi seznámila a pochopila jejich životní příběh, což mi také později pomohlo lépe porozumět jejich názorům a pohledům na dané téma. V této části jsem se snažila dát narátorům co nejvíce prostoru a nijak do jejich vyprávění nezasahovat. U některých narátorů byl ale zásah potřeba, jelikož jejich životní příběh byl příliš stručný. V tuto chvíli přišly na řadu doplňující otázky, které vedly k rozvinutí příběhu. V následující druhé části jsem narátorům začala klást předem připravené otázky. Při přípravě otázek jsem si nejprve stanovila těchto 6 hlavních tematických okruhů:

- Skateboardové začátky
- Skateboardová komunita
- Skateboardové ambice
- Skateboardový životní styl
- Skateboarding a reakce okolí
- Vývoj a budoucnost skateboardingu

Ke každému tematickému okruhu jsem poté měla připravených 3 až 6 otevřených otázek a jelikož jsem vedla semistrukturované rozhovory, jejich znění a počet jsem lehce přizpůsobovala vývoji rozhovoru a rozdílnosti narátorů. Po získání všech potřebných informací jsem rozhovor zakončila shrnujícími otázkami a poděkováním. Délka vedených rozhovorů se ve většině případů pohybovala okolo 1 hodiny.

Všechny rozhovory byly nahrávány na iPhone 11, jehož vhodnost jsem ještě před uskutečněním rozhovorů otestovala v rušné kavárně. U nahrávání samotných rozhovorů jsem pak postupovala oznámením o začátku nahrávání, což zpravidla bylo těsně před začátkem první části, tedy vyprávění životního příběhu, po jehož skončení zpravidla proběhla rychlá kontrola, jestli je nahraná část v pořádku. U žádného nahrávání nenastal problém.

Ihned po každém rozhovoru jsem se snažila nahrát také své dojmy a postřehy. Tyto nahrávky jsem poté využila k sepsání protokolu o rozhovoru, který mi byl poté nápomocný při tvorbě analýzy.

Pořízené zvukové záznamy rozhovorů jsem poté osobně přepsala zpravidla během několika dní po pořízení nahrávky. Při přepisování jsem dbala na přesnost a úplnost, aby byl

získaný písemný záznam co nejvěrnějším odkazem toho, co v rozhovoru bylo řečeno. Přepsání rozhovorů bylo velmi časově náročné, ale nezbytné pro následnou analýzu.

2.6 Analytické a interpretativní postupy

Obsahová analýza je jedním z možných přístupů, který lze použít v bakalářské práci. Tento přístup se často používá k prozkoumání složitých témat a procesů, které nelze jednoduše vyjádřit číselně. Kvalitativní analýza může být prováděna například pomocí rozhovorů, pozorování, dokumentů nebo jiných primárních zdrojů. V mém případě kvalitativní analýza zahrnuje rozhovory se skateboardisty, kteří se se mnou podělili o své osobní zkušenosti a pohled na vývoj skateboardingu v České republice.

„Jejím cílem je pochopit a porozumět smyslu sdělení obsaženého v rozhovorech (...).“²² „V užším slova smyslu je analýzu možné také vnímat jako postup zpracování rozhovoru, které jej jako celek rozebírá na určité složky (elementy, prvky) obsažené v rozhovoru samotném. Přínos historika-badatele zde spočívá ve výběru kritérií při rozboru a posléze ve vystižení podstaty a výpovědní hodnoty analyzovaného pramene ve vztahu ke stanoveným výzkumným cílům.“²³

Výsledky kvalitativní analýzy byly interpretovány s ohledem na kontext a cíle bakalářské práce. Kvalitativní interpretace je klíčovou součástí bakalářské práce, která pomáhá přinést hlubší porozumění a vysvětlit výsledky obsahové analýzy.

2.7 Etický přístup

Při použití metody orální historie je velmi důležité dbát na správný etický přístup, který podléhá jistým legislativním pravidlům, a zabezpečit tak ochranu účastníků výzkumu. Při realizaci rozhovorů jsem tedy dbala na dodržení všech zákonů, které jsou v českém vědeckém prostředí vyžadovány. Jednalo se o dodržování zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s nařízením (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR).

²² VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2931-5. s. 182.

²³ Tamtéž, str. 190.

Prvním krokem při použití metody orální historie pro mě bylo získání souhlasu účastníka s nahráváním rozhovoru. Účastníka jsem nejprve informovala o účelu a cílech výzkumu, o tom, jak budou jeho odpovědi použity, kdo bude mít přístup k těmto informacím, jaká jsou jeho práva a že má právo účast na výzkumu kdykoliv odmítnout. Když byl narátor s těmito informacemi obeznámen, nechala jsem ho znovu pro jistotu prostudovat a později podepsat Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů dostupný volně ke stažení z webových stránek studijního programu Orální historie – soudobé dějiny FHS UK.²⁴ Dalším důležitým krokem by poté bylo vyhovět individuálním požadavkům narátorů, jako je např. anonymizace dat, požadavek autorizace přepisu před publikací nebo zákaz využití rozhovorů dalšími subjekty, žádný z narátorů ale tyto požadavky neměl. Po celou dobu výzkumu jsem se k narátorům a získaným informacím snažila přistupovat citlivě s úctou a s respektem.

3 Historie skateboardingu a vybrané problémy

3.1 Ujasnění základních pojmů

3.1.1 Skateboarding

Sport, či ne? Skateboarding nebyl dlouhou dobu vnímán jako plnohodnotný sport. Byl označován spíše za volnočasovou aktivitu, která jen těžce hledala pochopení zejména u starších generací. Dnes už ho však za plnohodnotný sport můžeme s klidným srdcem označit. Jasnou odpověď, zda je skateboarding sportem, přineslo totiž jeho nedávné oficiální zařazení do olympijských her.

A co to ten skateboarding tedy je? Obecně je skateboarding sportovní aktivita, při níž jedinec, tzv. skater nebo také skateboardista, slangově „skejtáček“, jezdí na krátkém prkně, obvykle vyrobeném z nějakého kompozitního materiálu, nejčastěji dřeva a kovu. Na obou koncích tohoto krátkého dřevěného prkna je poté připevněn pár malých koleček. Jezdec, tedy skater se pohybuje tak, že se jednou nohou postaví na prkno a druhou nohou se odráží od země. Obvykle stojí na prkně ve vzpřímené nebo skrčené poloze, z níž může provádět libovolný počet triků. Skateboarding může být provozován individuálně nebo ve skupině.

²⁴ Diplomová práce a státnice: Informovaný souhlas pro narátory a narátorky. *Orální historie – soudobé dějiny: Fakulta humanitních studií* [online]. 19. 1. 2023 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://ohsd.fhs.cuni.cz/ohsd-66.html>

K jeho provozování není třeba žádné speciální oblečení ani náčiní, stačí obyčejné tenisky, výše zmíněné prkno a kousek ulice či jiného prostoru nejlépe s hladkým povrchem, kde se dá jezdit.²⁵

Analogicky jako v jiných sportech existují i ve skateboardingu skateboardové kluby, závody a soutěže, kde je sledováno pořadí jednotlivých jezdců. Mimo to je skateboarding také označován jako extrémní sport, což potvrzuje i jeho účast na amerických X Games.²⁶

Skateboarding, podobně jako celá naše společnost, prošel v minulosti několika výraznými obdobími svého vývoje. Tato období se vyznačovala určitým stylem ježdění a triků, prostředím, v němž se skateboarding provozoval, stylem hudby, která se poslouchala, oblečením, jenž se nosilo a v neposlední řadě také vybavením, které se v těchto obdobích používalo. Tím, že skateboarding nebyl nikdy organizován shora, jako většina ostatních sportů, vyznačoval se velkou dávkou individuality, myšlenkového rebelantství, a tak i záměrného odlišení od většinové společnosti.²⁷

Toto rebelantství a odlišnost se ale většinové společnosti příliš nezamlouvalo. V průběhu let byl skateboarding spojován s vandalstvím, výtržnictvím, omamnými látkami a narušováním poklidného žití. Tyto stereotypní, ne zcela pozitivní představy se zachovaly a přetrvávají dodnes, především u starší generace. U mladší generace se naopak skateboarding v této době těší velké oblibě. Velkou roli v tom také určitě hraje dnešní doba, která je plná sociálních sítí, jako je například Youtube, Instagram či TikTok, díky kterým popularita skateboardingu jen roste. Nejenom na americké scéně, ale také u nás se objevují na sítích videa, která začínajícím skateboardistům udělují cenné rady. Například jaký skateboard si pořídit a kde, jak ho správně sestavit, ale hlavně také, jak správně na skateboardu začít jezdit.²⁸ Tato videa nejsou přínosná pouze začátečníkům, kteří chtějí se skateboardingem teprve začít, ale pro ty, kdo tato videa publikují, jsou také způsobem, jak ve skateboardovém světě prorazit.

²⁵ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 13.

²⁶ Mezinárodní sportovní akce, které zahrnují extrémní sporty.

²⁷ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 13.

²⁸ LUU, David, 2023. *JAK SI SPRÁVNĚ VYBRAT SKEJTA? A JAK HO POSKLÁDAT*. Youtube [online]. 26. 4. 2023 [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://youtu.be/22FFBtvFU0>

3.1.2 Skateboard

Co je to vlastně skateboard a z čeho se skládá? Skateboard je jednoduchý, ale velmi propracovaný sportovní nástroj, který se skládá z prkna nebo desky chcete-li a trucků, což jsou nápravy, které k desce připojují další důležitý komponent a tím jsou kolečka.

Největší a nejviditelnější částí skateboardu je právě deska. Téměř bez výjimky se nejlepší skateboardové desky vyrábějí ze sedmi vrstev kanadského nebo amerického javoru, jež se slepují v teple a pod tlakem ve velkém lisu.²⁹ A proč právě javor? Protože skateboard musí být pevný, lehký, ale zároveň také velmi odolný, jelikož nese vaši váhu, a pokud na něm děláte triky, přistáváte na něj z velké výšky a obrušujete ho o všemožné povrchy, dostává velmi zabrat. Dalším důvodem je také to, že javorové dřevo má jemnou strukturu, která je ideální pro zpracování a tvarování do požadovaných tvarů. Nejvýraznějším rysem je nahoru zahnutá zadní část desky (tail) a špička desky (nose), která vepředu přechází a je mírně prohnutá nahoru. I strany desky jsou zahnuty nahoru a povrch je proto konkávní. Této vlastnosti se odborně říká „cave“ (prohloubení).³⁰ Desky s větším concavem preferují zejména jezdci, kteří jezdí ve skateparku, techničtí jezdci pak preferují spíše ploché bez concavové desky.³¹ Důležitým faktorem při výrobě skateboardové desky je také flexibilita, tedy schopnost desky ohýbat se a vrátit se zpět do původního tvaru, což je důležité pro správné ovládání a jízdu na skateboardu. Kanadský javor se tedy osvědčil jako ideální materiál pro skateboardové desky, protože poskytuje správnou rovnováhu mezi tuhostí a flexibilitou. Horní strana desky, tedy nárazová plocha je v dnešní době již obvykle pokrytá speciální protisklizovou samolepicí fólií, které se říká griptape, tato fólie je podobná smirkovému papíru, a slouží ke zdrsnění povrchu skateboardu, tak aby z něj skateboardistovi při jízdě nebo při zkoušení triků nesklouzávaly boty. V československých skateboardových začátcích se ale používal obyčejný brusný papír, jak uvádí narátor Richard Bajtek:

„Klouzalo to, nalepili jsme si na to šmirgly a bylo to.“³²

²⁹ KANE, Steven. *Skateboard: průvodce základními technikami skateboardingu*. [1. vyd.]. Praha: Cesty, 1998. ISBN 80-7181-212-9. s. 8.

³⁰ Tamtéž, str. 8.

³¹ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 27.

³² Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

Opačná strana desky tedy spodní strana pak bývá většinou zdobena výraznou grafikou podle vkusu skateboardisty, nebo polepena samolepkami, viz rozhovor s Jaroslavem Šmerkem:

„Každý musel mít polepený prkno, ale jenom skejtáckýma nálepkama. to je jasný.“³³

Nicméně v současné době se také používají i jiné druhy dřeva nebo jiné materiály, jako například bambus, karbon nebo sklolaminát, což umožňuje vyrábět desky s různými vlastnostmi a pro různé styly jízdy.³⁴

Další velmi důležitou součástí skateboardu jsou skateboardové nápravy neboli trucky. Trucky jsou tvořeny několika komponenty. Ta část trucku, která je za pomoci šroubků připevněna ke spodní straně skateboardu se nazývá základna (baseplate) a část, která se pohybuje se říká náprava (truck). Velký šroub, na kterém jsou navinuty tlumiče, a který drží celý skateboard pohromadě se jmenuje šroub podvozku (kingpin), důležité jsou ale také osa a čep nápravy, jenž se otáčí v základně a odborně se nazývá pivot.³⁵ Trucky mají velmi důležitou funkci, neslouží pouze k upevnění koleček s ložisky, ale hlavně také k ovládní skateboardu. Obvykle jsou vyrobeny z kovu, nejčastěji z vysoce kvalitní slitiny hliníku a stejně tak jako desky, existují v různých velikostech a tvarech, aby vyhovovaly různým stylům jízdy a preferencím jezdce. Výběr správných trucků pro skateboard je důležitý, protože může ovlivnit stabilitu, manévrovatelnost a celkový pocit z jízdy. Richard Bajtek přiznává, že v počátcích skateboardingu u nás byl trucků nedostatek, a tak si je mezi sebou skateboardisté nejprve půjčovali a později sami odlévali:

„Tak se to potom dělalo třeba takovým způsobem, že jsme si ty trucky mezi sebou prostě půjčovali a první trucky, který se tady potom mezi těma klukama vyskytovaly, byly Independenty a byly lité v Brně. Byly to jakoby okopčený americký anebo západní věci.“³⁶

A poslední neméně důležitou součástí skateboardu jsou skateboardová kolečka. Historie skateboardových koleček je v celku zajímavá, protože na úplném začátku se jezdilo na kolečkách z kovu, což nebylo úplně ideální, jak ukazuje rozhovor s Jaroslavem Šmerkem:

³³ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

³⁴ KANE, Steven. *Skateboard: průvodce základními technikami skateboardingu*. [1. vyd.]. Praha: Cesty, 1998. ISBN 80-7181-212-9. s 8.

³⁵ Tamtéž

³⁶ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

„Kamarád měl kolečkový brusle, který měly ty kolečka kovový, no byly z kovu ty kolečka, to bylo jak ložisko prostě, jak širší ložisko. Ty jsme rozdělali, rozřízli, přidělali jsme to a jezdili jsme na tom na asfaltu, tak si dokážete asi představit, jak to asi mohlo vypadat.“³⁷

Až později vynalezl Frank Nashworthy převratný vynález, kterým byl urethan. To, jak důležitý vynález to byl dosvědčuje v rozhovoru i Richard Bajtek, který vysvětluje, že do té doby byla kolečka příliš tvrdá:

„Můj kamarád, se kterým jsem závodně plaval, dostal ze Švýcarska prvního skejta, jmenoval se Twist, dneska by na to člověk ani nestoupl, protože ty kolečka byly šíleně tvrdý, klouzalo to a to prkno bylo prostě neovladatelný.“³⁸

Dnešní kolečka jsou tedy již vyrobena z polyurethanu, což je velmi pevná a pružná umělá hmota, díky níž jsou kolečka mnohem tišší a rychlejší než kolečka kovová.³⁹ Dnešní kolečka se také vyrábí v různých velikostech a s různou tvrdostí. Obecně platí, že nejtvrďší kolečka jsou určena pro jemné povrchy, kdežto měkčí kolečka jezdí rychleji na povrchu hrubém. Menší kolečka jsou vhodná pro technické triky a zatáčení, zatímco větší kolečka jsou vhodná pro rychlost a jízdu po hrubším terénu. A posledním důležitým komponentem skateboardu jsou skateboardová ložiska. Ložiska jsou malá kuličková zařízení, která se vkládají do vnitřku koleček a umožňují jim otáčet se kolem osy. Hrají klíčovou roli při určování plynulosti, rychlosti a kvality jízdy.⁴⁰

3.1.3 Skateboardové disciplíny

Podobně jako například lyžování má i skateboarding své disciplíny. Ke vzniku těchto disciplín došlo postupně v průběhu dlouhého vývoje. Různá období vývoje skateboardingu se vyznačují různým stylem ježdění. Trendy se neustále mění, ale hlavní disciplíny zůstávají. Pro lepší celkové pochopení skateboardingu se zde pokusím přiblížit alespoň některé z těchto disciplín.

Nejrozšířenější a nejvyhledávanější disciplínou je nepochybně streetstyle. Streetstyle jak už samotný název napovídá, je disciplína skateboardingu, která se zaměřuje na jízdu na

³⁷ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

³⁸ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

³⁹ BORDEN, Iain. *Skateboarding and the city: a complete history*. London: Bloomsbury Visual Arts, 2019. ISBN 978-1472583451. s. 6.

⁴⁰ KANE, Steven. *Skateboard: průvodce základními technikami skateboardingu*. [1. vyd.]. Praha: Cesty, 1998. ISBN 80-7181-212-9.

překážkách v ulicích a veřejných prostranstvích nebo skateparcích. Jezdci používají všechny překážky, které se vyskytují v jejich okolí. Takovými překážkami jsou například schody, lavičky, zábradlí nebo zdi. V případě skateparků jsou to uměle vytvořené překážky, jako např. grind box⁴¹ nebo rail⁴². Jezdci nejčastěji provádí triky, jako jsou ollie⁴³, kickflip⁴⁴ nebo třeba grindy⁴⁵ a slidy⁴⁶. Streetstyle skateboarding je velmi kreativní a dává skateboardistům možnost vyjádřit se svým vlastním stylem. Tato disciplína byla nejprve populární mezi skateboardisty v polovině 80. let, kdy také vznikla, ale díky vývoji technologií a nových triků, které se objevují je stále velmi populární i v současné době.⁴⁷

Další skateboardovou disciplínou dnes už vídanou spíše ojedinele je freestyle skateboarding. Freestyle je velmi technická disciplína skateboardingu, která se zaměřuje na výkon jednotlivých triků a kombinací triků na rovině, bez použití jakýchkoliv překážek. Jezdci se zaměřují na estetiku a ladnost svých pohybů a na to, jak mohou triky skloubit do plynulého atraktivního představení. Freestyle skateboarding má své kořeny v 60. letech 20. století, kdy se skateboarding začal stávat populárním.⁴⁸

Vertikální skateboarding, často nazývaný zkráceně také jako vert skateboarding neboli jízda ve vertikální rampě, je také jednou ze skateboardových disciplín. Tato disciplína je jednou z nejnáročnějších a možná i nejnebezpečnějších skateboardových disciplín vůbec. Odehrává se v rampách ve tvaru U s vysokými stěnami, nad jejichž hranami jezdec ve velké výšce provádí náročné triky. Samotná hrana rampy je využívána k tzv. liptrikovým trikům.⁴⁹ Což jsou triky, při kterých se skateboardista po této hraně klouže. Vertikální rampa existuje také ve zmenšené verzi. Takové rampě se říká mini rampa a nácvik triků v ní je mnohem snazší.⁵⁰

⁴¹ Specifický typ překážky, krabicová plošina s kovovými hranami na obou stranách, které poskytují skateboardistům možnost provádět různé grindové triky.

⁴² Typ překážky, skateboardingové zábradlí.

⁴³ Výskok do vzduchu bez doteku nohy či ruky země.

⁴⁴ Otočení skateboardu o 360°

⁴⁵ Skok na překážku a jízda po překážce trucky

⁴⁶ Skok na překážku a jízda po jedné z částí skateboardu

⁴⁷ LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7. s. 10.

⁴⁸ LOUISON, Cole. *The Impossible: Rodney Mullen, Ryan Sheckler, and the Anti-Gravity History of Skateboarding*. the United States of America: Lyons Press, 2011. ISBN 0762770260. s. 40.

⁴⁹ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 35.

⁵⁰ Tamtéž, str. 34.

Pool nebo také bowl, česky bazén je disciplína, která se odehrává v betonových bazénech, které jsou v dnešní době už přímo upravené pro skateboarding. Tato disciplína byla velmi populární v 70. letech v Kalifornii, kde skateboardisté začali hledat nové terény pro své triky a objevili opuštěné bazény. Jízda v bazénu vyžaduje rychlost, technickou zdatnost a také rovnováhu, jelikož bazény mají různé tvary, velikosti a hloubku. Skateboardisté tak musejí přizpůsobovat své triky danému terénu. Podobně jako u vertikální rampy se v jízdě v bazénu využívají liptriky.⁵¹

A v neposlední řadě slalom. Slalom byl velmi populární disciplínou hlavně ve skateboardových začátcích – jak ve světě, tak u nás, což také potvrzují dva z mých narátorů. Slalom se provozuje na trati s kužely nebo jinými překážkami. Cílem je projet trasu co nejrychleji a s co nejmenším počtem chyb. Tato disciplína se v průběhu let vyvíjela a vznikly různé kategorie. „Základními disciplínami jsou Giant slalom (Obří), Special nebo Hybrid slalom a Tight slalom (Těsný). Divácky nejatraktivnější jsou tight slalomy, kdy dva jezdci v d'ábelsky rychlém tempu mezi kužely jezdí v totožných tratích vedle sebe a vítěz postupuje vyřazovacím pavoukem až do finále.“⁵²

3.2 Světová historie skateboardingu

Mnoho lidí si myslí, že skateboarding je naprosto moderní záležitostí, že skateboardy měly vždy tvar a konkávu jako dnešní moderní streetové desky, a že ollie⁵³ a různé flipové triky jsou součástí skateboardingu už od jeho samého počátku. To ale není tak úplně pravda. Skateboarding má za sebou již poměrně dlouhou historii. Dnes už je to obrovský sport, ale na začátku 60. let 20. století měla prkno jen malá hrstka lidí. A jelikož je za kolébku skateboardingu považována americká Kalifornie, budu se v této části věnovat historii americké.

"Co je to? Nějaký nový druh tance? Ne, to je nejnovější americký sport a jmenuje se skateboarding."⁵⁴

⁵¹ Tamtéž, str. 36.

⁵² Historie skate slalom. ČASS [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://skateslalom.cz/asociace/historie-skate-slalom/>

⁵³ Ollie je základní trik na skateboardu, který ke konci 70. let 20. století vymyslel Alan Gelfand

⁵⁴ CLARK, Jonathan Russell. *Skateboard*. United States of America: Bloomsbury Academic & Professional, 2022. Object Lessons. ISBN 9781501367489. s. 22. Přeloženo autorkou práce.

3.2.1 Prehistorie

Počátky skateboardingu nejsou tak úplně jasné, jak se možná na první pohled může zdát. Podle většiny publikací přišla první vlna skateboardingu někdy počátkem 60. let a to tehdy, když v Kalifornii zrovna nebyly vlny, na kterých by se dalo surfovat, a tak si surfaři vyrobili alternativu, kterou byla právě prkna na kolečkách. Tyto první skateboardy byly velmi primitivní a nebezpečné. Většinou rozmontovali v té době velmi populární kolečkové brusle a jejich podvozky si připevnili na obyčejné dřevěné prkno. Na těchto prknech pak sjížděli přilehlé kopce, nebo jezdili slalom na parkovištích, aby si tak zkrátili dlouhé zimní dny bez vln.⁵⁵ V té době se toto ježdění na prkně ještě nenazývalo skateboarding, ale sidewalk surfing.⁵⁶ Surfování a kolečkové bruslení mělo na skateboarding nepochybně největší vliv. Brooke, ale pátrá ve skateboardové historii ještě hlouběji. Jeho publikace *The concrete wave* říká, že kořeny skateboardingu sahají do počátku 20. století a že první typ skateboardu byl ve skutečnosti spíše koloběžkou. Taková koloběžka se tehdy skládala z dřevěného prkna, koleček převzatých z kolečkových bruslí a přepravky na mléko s vyčnívajícími madly, která měla představovat říditka. Tato říditka během několika let prošla mnoha úpravami, až byla nakonec úplně odstraněna.⁵⁷

3.2.2 Formování a vlna komercializace

To, kdo vyrobil úplně první po domácku sestrojený skateboard, tedy rozříznuté podvozky kolečkových bruslí připevněných na dřevěnou desku se bohužel neví, ale netrvalo dlouho, firmy v této nové aktivitě začaly vidět potenciál a první sériově vyráběný skateboard byl na světě. Byl jím the Roller Derby skateboard od společnosti Roller Derby Skate Company, který byl uveden na trh v roce 1959. Měl krátkou, úzkou dřevěnou desku s koly a trucky z oceli. Tento model i ty další po něm byly dostatečně populární na to, aby společnosti dál úspěšně vyráběly kvalitnější a dražší skateboardy.⁵⁸

⁵⁵ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 13.

⁵⁶ „chodníkové surfaření“ GIFFORD, Clive. *Skateboarding*. The US: DK Children, 2006. ISBN 0756620740. s. 8.

⁵⁷ BROOKE, Michael. *The concrete wave: The History of Skateboarding*. Toronto: Warwick Publishing, 1999. ISBN 1-894020-54-5. s. 16.

⁵⁸ LOUISON, Cole. *Impossible: Rodney Mullen, Ryan Sheckler, and the Anti-Gravity History of Skateboarding*. The United States of America: Lyons Press, 2011. ISBN 0762770260. s. 11.

Skateboardová vlna se uchytila na tolik, že v roce 1962 byl v severním Hollywoodu otevřen pravděpodobně první skateboardový obchod Val Surf, ve kterém prodával majitel Bill Richards skateboardy osazené trucky od společnosti Chicago Roller Skate Company, která na žádost obchodu před odesláním rozřízla své běžné čtyř-kolečkové brusle na dvě části. Jednalo se pravděpodobně o první opravdové skateboardové trucky.⁵⁹

V červnu 1963 vydala další společnost Makaha Skateboards dvě prkna ve tvaru vzducholodě. Během dvou let prodala zhruba 300 000 kusů desek. Majitelem společnosti Makaha byl Larry Stevenson, muž mnoha talentů, vydavatel časopisu Surf Guide a všeobecně uznávaný dědeček skateboardingu.⁶⁰ V roce 1963 Larry založil první profesionální skateboardový tým a v témže roce se v kalifornské Hermose konaly první skateboardové závody. Tyto závody zahrnovaly skok do výšky, stojky na hlavě na čas a slalomy na rovině. Skateboardové týmy sponzorované výrobcí skateboardů se staly základem skateboardového marketingu a sehrály významnou roli při uvádění skateboardingu na svět. Formální skateboardové soutěže zvýšily prestiž skateboardingu a daly mu jeho sportovní status.

Popularita skateboardingu rostla neuvěřitelným tempem. Během tří let se v Americe v 60. letech vyrobilo údajně 50 milionů skateboardů.⁶¹ V roce 1964 vznikl první skateboardový časopis s názvem The quaterly skateboarder a o rok později byl také natočen úplně první film s názvem Skaterdater, který byl dokonce nominován na Oscara. Velmi zajímavé také je, že jedním z prvních profesionálních skateboardistů a jedním z vůbec prvních šampiónů tohoto sportu byla žena. Touto ženou byla devatenáctiletá Patti McGee, která vyhrála první národní šampionát v Santa Monice. Psali o ní v časopise Newsweek a objevila se i na obálce časopisu Life, kde předváděla stojku na skateboardu.⁶²

Portland v Oregonu se stal prvním a jediným městem, které vyhradilo ulici pro skateboarding.⁶³ Ale nejznámějšími a legendárními místy této éry byly zcela jistě hřiště kalifornské střední školy Paul Revere High a hřiště Kenterovy základní školy. Na těchto

⁵⁹ Tamtéž, str. 11.

⁶⁰ Tamtéž, str. 11.

⁶¹ Tamtéž, str. 12.

⁶² BROOKE, Michael. *The concrete wave: The History of Skateboarding*. Toronto: Warwick Publishing, 1999. ISBN 1-894020-54-5. s. 27.

⁶³ LOUISON, Cole. *Impossible: Rodney Mullen, Ryan Sheckler, and the Anti-Gravity History of Skateboarding*. The United States of America: Lyons Press, 2011. ISBN 0762770260. s. 12.

místech se scházeli tehdejší největší hvězdy skateboardingu, mezi, než patřil např. Danny Bearer, Brad "Squeak" Blank, Harry "Skip" Frye nebo Torger Johnson.⁶⁴

3.2.3 První tvrdý pád

Po tomto hvězdném nástupu skateboardingu ale přišel v roce 1965 první pád. Byl to rok, kdy Kalifornská lékařská asociace prohlásila skateboarding za novou lékařskou hrozbu. Titulky nejrůznějších časopisů hlásaly o šílenství a hrozbě skateboardingu. Pojistné podmínky k pojištění automobilů z té doby obsahovaly ujednání o skateboardech a vyzývaly řidiče, aby byli obzvláště ostražití před touto novou hrozbou silničního provozu. A aby toho nebylo málo, asi ve dvaceti městech došlo k úplnému zakázání skateboardingu.⁶⁵ Neustálé honičky mezi skateboardisty a policisty byly denním chlebem. Policie zabavovala prkna po celých Spojených státech a majitele obchodů odrazovala od jejich prodeje. Za první úpadek skateboardingu tak tedy pravděpodobně mohlo rozrušení veřejnosti z nebezpečné jízdy způsobované skateboardy, které byly vyráběné z nevhodných materiálů, bezohlednost skateboardistů, obavy o zdraví a oficiální zakazování skateboardingu. To vše vedlo k tomu, že skateboarding na nějakou dobu přestal oficiálně existovat. Někteří skateboardoví nadšenci se však nenechali odradit a skateboardingu se nikdy tak úplně nepřestali věnovat. A možná právě díky nim mohl skateboarding na začátku 70. let začít znovu vzkvétat.

3.2.4 Velký návrat

Konec 60. a začátek 70. let pak přinesl řadu významných objevů. Asi nejdůležitější a zlomovou událostí byl vynález, který učinil skateboardový génius Frank Nashworthy. Frank v polovině 70. let totiž vynalezl urethan – materiál, respektive slitinu, z něhož se dodnes vyrábějí skateboardová kolečka – a změnil tak na dobro směr a tvář skateboardingu pro jeho budoucnost.⁶⁶ Skateboarding se rozvíjel, skateboardová komunita rostla a skateboardová prkna se neustále zdokonalovala. Larry Stevenson přišel s další významnou novinkou, která posunula skateboarding zase o trochu dál. Vynalezl kicktail, což je zahnutí zadní části

⁶⁴ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 15.

⁶⁵ LOUISON, Cole. *Impossible: Rodney Mullen, Ryan Sheckler, and the Anti-Gravity History of Skateboarding*. The United States of America: Lyons Press, 2011. ISBN 0762770260. s. 13.

⁶⁶ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 16.

skateboardu na horu, klíčové pro lepší manévrování s prknem. Dále se také začaly vyrábět širší skateboardy, což jezdcům pomohlo vymyslet spoustu nových triků včetně Ollie. Všechny tyto změny a vylepšení vedla ke zrodu vertikálního skateboardingu.

Velmi populárním se stalo ježdění ve vypuštěných betonových bazénech anglicky nazývaných bowls. V této době se začaly také objevovat i první betonové skateparky. Úplně první betonový skatepark byl otevřen v Port Orange na Floridě v roce 1976. Za první pravý skatepark pak bývá ale většinou spíše označován skatepark nacházející se v Kalifornii ve městě Carlsbad, a to i přes to, že byl otevřen o celý týden později. Je to z toho důvodu, že je mnohem větší a na rozdíl od ostatních skateparků byl navržen přímo skateboardisty.⁶⁷ Tento skatepark se dostal dokonce na obálku v té době prvního skateboardového časopisu the SkateBoarder, který se stal Biblí pro mnoho tehdejších jezdců.⁶⁸

V tomto období postupně docházelo k budování spousty nových skateparků po celém světě. Během tohoto období se také zrodilo mnoho skateboardových legend, jako byla např. parta Z-boys neboli The Zephyr Competition Team, do něhož patřila taková jména jako Tony Alva a Jay Adams. Dalšími významnými jmény byly např. Stacy Peralta, Steve Caballero, Russe Howell, Rodney Mullen nebo Ray „Bones“ Rodriguez, po němž jsou pojmenována tato legendární kolečka.

3.2.5 Druhý pád

Začátek osmdesátých let byl obdobím druhého úpadku skateboardingu. Právní problémy, divoký životní styl mnoha jezdců, nedostatek inovací v designu skateboardů a velká konkurence ze strany jiných aktivit mládeže, byly hlavními faktory poklesu popularity skateboardingu, ke kterému v tomto období došlo. Mnoho skateparků bylo v této době srovnáno se zemí.⁶⁹

Ale stejně jako tomu bylo v minulosti, jádro oddaných skateboardistů udržovalo tuto aktivitu při životě. V této době začal také vycházet populární skateboardový časopis

⁶⁷ LOUISON, Cole. *Impossible: Rodney Mullen, Ryan Sheckler, and the Anti-Gravity History of Skateboarding*. The United States of America: Lyons Press, 2011. ISBN 0762770260. s. 55.

⁶⁸ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 16.

⁶⁹ Tamtéž

Thrasher, později se objevil i časopis Transworld skateboarding a první skate video Bones Brigade od společnosti Powell Peralta bylo na světě.⁷⁰

Na skateboardovém trhu se objevily desítky nových výrobců, až do konce 80. let ovládala většinu trhu právě výše zmíněná společnost Powell Peralta, Vison/Sims a Santa Cruz. Skateboardové boty od Airwalk, Vans a Vision se staly enormně populární. Tato móda se začala stávat populární i mezi neskateboardisty.

Ke konci 80. let byly freestyle a vertikální rampa na chvíli upozaděny a pozornost se přesunula ke streetstylu. Skateboarding se stal velmi technickým a připravil tak základ pro současné moderní skateboardové triky, které známe dnes.⁷¹ Toto vše dokumentuje i Stacyho Peralty cenami ověřený dokument z roku 2001 Dogtown and Z-Boys.

3.3 Česká historie skateboardingu

Česká historie za sebou nemá tak pohádkový, surfařský příběh jako historie americká, za to je ale velmi bohatá, vynalézavá, ale také spletitá a ukazuje kolika komplikacím museli jít čeští skateboardisté navzdory.

Historie českého skateboardingu sahá až do poloviny 70. let 20. století. Období 70. a 80. let bylo obdobím tzv. normalizace. V této době panoval v Československu ještě státní socialismus, který výrazně omezoval kulturní a uměleckou svobodu. Skateboarding se tak stal jakýmsi způsobem, jak si vytvořit vlastní svět a možností, jak se vyjádřit alternativním způsobem. Tento vládnoucí režim bohužel nedovoľoval dovoz západních produktů, včetně skateboardů, a tak se tehdy skateboardingu v tehdejším Československu věnovalo jen velmi málo lidí. Skateboardy se do země dostávaly ze zahraničí jen ve výjimečných případech. O takovém případě se v rozhovoru zmiňuje i narátor Richard Bajtek:

„Můj kamarád, se kterým jsem závodně plaval, dostal ze Švýcarska prvního skejta, jmenoval se Twist. Dneska by na to člověk ani nestoupl, protože kolečka byly šíleně tvrdý, klouzalo to, to prkno bylo prostě neovladatelný, ale bylo to první západní prkno, na kterým jsem stál, takže jsme si ho takhle půjčovali navzájem.“⁷²

⁷⁰ BROOKE, Michael. *The concrete wave: The History of Skateboarding*. Toronto: Warwick Publishing, 1999. ISBN 1-894020-54-5. s. 90.

⁷¹ Tamtéž, str. 90.

⁷² Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

Velkou roli zde tedy hrála samovýroba, kdy se opět předvedl český um. O skateboardingu se tady v té době mnoho nevědělo, a kromě několika nadšenců se tato aktivita v Československu příliš nerozšířila. To v rozhovoru dosvědčuje i Jaroslav Šmerek:

„No, o tom skejtu jsme se dozvěděli více méně z novin a z časopisů zahraničních, protože v zahraničí v Americe, tam to vzniklo už kdysi dávno že. Ale občas, když se někdo dostal do zahraničí, kluci, a to byli spíš teda Pražáci, tak dovezli třeba nějaký časopisy nebo něco takovýho, a z toho jsme se to dozvěděli a chtěli jsme to napodobit, tak jsme si to začli vyrábět, z kolečkových bruslí a já nevím z čeho všeho, jsme rozřízli a udělali si prkno, pomalovali si to, napsali na to skateboard a vlastně jsme pořádně ani nevěděli co to je jo, ale tak jsme to nějak prostě takhle sami si začali dělat.“⁷³

Za centra skateboardových začátků jsou považována města jako Praha, Brno, Karlovy Vary, Polička, Olomouc a Žacléř.

Zájem o tento netradiční sport, ke kterému je potřeba pouze dlouhý rovný kopec, se ale postupně zvedal a v roce 1979 se v Praze a Karlových Varech konaly první závody v disciplínách slalom, slalom speciál, obří slalom, skok daleký a skok vysoký.⁷⁴ Na závody, které se v té době konaly na pražském Strahově a nesly název Krocení prkýnka vzpomíná i narátor Karel Houdek: *„V Praze na Strahově, časopis stadion vyhlášoval závody pro veřejnost a jmenovalo se to Krocení prkýnka. Tenkrát jsem se tam chystal v tom osmdesátym, to jsem si zlomil klíční kost a byl jsem dolámanej, tak jsem tam nakonec nejel, ale jel jsem tam až za rok jo a tam já jsem tenkrát ty závody vyhrál, a to mě nakoplo hrozně moc.“⁷⁵*

Skateboardových nadšenců a pořádaných závodů přibývalo, až vznikl první seriál Československého poháru. Po mnoha městech Československa začaly vznikat první skateboardové kluby. Díky těmto klubům a jejich činností vznikla organizace nazvaná Československá skateboardová asociace – ČSA.⁷⁶ Jejím hlavním organizátorem byl Martin Kopecký, který přivedl skateboarding do oficiálních struktur mládežnických organizací, což byla pro jedny v tu chvíli zrada obřích ideologických rozměrů, ale pro jiné zase šance, jak získat peníze a zprofesionizovat se. Na vznik ČSA vzpomíná narátor Karel Houdek: *„Pod hlavičkou SSM, že jo se to dělalo, že se to potřebovalo strčit do nějaké škatulky a tam začaly*

⁷³ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

⁷⁴ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 22.

⁷⁵ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

⁷⁶ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 22.

vznikat nějaký, jakože pravidla no. Jakože na startovní rampu můžeš pouze v chráničích, helma, rukavice, chrániče na kolena, lokty klasika. Vymyslely se pravidla, třeba že jedna sražená kuželka, jedna desetina srážka a tak dále no.“⁷⁷

V té době se na pulty obchodů dostal také úplně první československý skateboard, jehož výrobcem bylo Elektrodružstvo Praha a jež nesl název Esarol. Na to v rozhovoru vzpomíná narátor Jaroslav Šmerek: „A pak se u nás začal prodávat nějaký EsaRol se to jmenovalo, tak to byl první český skateboard no, ale to byla katastrofa, to byla hrůza.“⁷⁸ Podrobněji pak tento první československý skateboard popisuje Honza Šik v knize Prkýnka na maso jsme uřízli: „(...) Deska byla prostě placatá, hladká, takže kdo si tam nenalepil šmirgl, tak z toho spad, ty silentbloky, no nějak to zatáčelo, a o brzdě vůbec nemluvim, to byl gumovej špunt, jako zarážka na dveře, když to člověk zved na patu a zabrzdil, tak zastavil a letěl, protože to samozřejmě nemělo žádnou slidovací brusnou funkci. Ale průser byl hlavně v kolečkách. Dělali je buď gumový, a to byla klasická černá guma, což nefunguje, protože to furt ujíždí a na vlhku to klouže jak kráva. Pak přišli s vynálezem, ty kolečka byly bílý, plastový, my jsme tomu říkali porcelán. To byla taková prazvláštní hmota, do který se zasekávaly kamínky, klouzalo to, a když na tom člověk jezdil dýl, odlamovaly se z toho kroužky.“⁷⁹

To, že následující snahy o sériově vyráběné skateboardy v tehdejším Československu nebyly o nic lepší, dosvědčuje i Richard Bajtek: „Další československej výtvor byl ještě Flamingo, to už byla laminátová deska a na té se taky nedalo jezdit.“⁸⁰

V roce 1986 se v jihočeských Prachaticích uskutečnil úplně první skateboardový Summer camp. „Summer campy byly v podstatě takové skate školy, nejenom, že se tam ta komunita sjela a pořádaly se tam závody, ale hlavně a především se tam ti lidi od sebe učili.“⁸¹ V roce 1987 se pak uskutečnil druhý ročník, který už byl i s mezinárodní účastí. V tomto roce se totiž prachatického Summer campu zúčastnil i americký profesionální skateboardista Mark Gonzales, jak vzpomíná Karel Houdek: „To byla strašně velká věc. To byl druhý ročník prachatického Summer campu, asi rok 87 a tam přijel Mark Gonzales. A Mark Gonzales to byl profík, co přijel z Améru a on snad tenkrát byl úplně nejlepší ve streetu, skákal do dálky a v tom letu dělal triky různý, jakože kopal nohama a tak, anebo obrubníky

⁷⁷ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

⁷⁸ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

⁷⁹ OVERSTREET, Martina a Michal NANORU. *Prkýnka na maso jsme uřízli: český skateboarding před rokem 1990*. Praha: Yinachi, 2013. ISBN 978-80-904735-5-3. s. 157-158.

⁸⁰ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

⁸¹ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

jo, triky na obrubnicích, na zábradlí, takový ty první začátky jako a mimo jiné taky ještě jezdil výborně v mini rampě a ve verikálce v U-rampě a tenkrát teda, to nám všem padla brada“⁸²

Tyto Summer campy, které se pořádaly ještě i dlouho po revoluci se později staly pravidelnou neoficiální pozvánkou na světový skateboardový pohár Mystic Sk8 Cup pořádaný od roku 1994 na pražské Štvanici, jelikož se každoročně pořádaly pár dní před konáním tohoto poháru.

Zatímco na pozadí historického dění v ČSSR docházelo k probouzení občanské společnosti, v československém skateboardovém světě došlo k dalšímu velkému úspěchu. Tímto úspěchem bylo konání neoficiálního mistrovství Evropy nazvané Euroskate 88. Praha byla totiž jako první socialistická metropole pověřena uspořádáním otevřeného klání mezi amatéry a profesionály. Jeho garanty byly na základě rozhodnutí evropské asociace skateboardistů CKM (Cestovní kancelář mládeže), SSM (Socialistický svaz mládeže) a tělovýchovná jednota PKOJF, která byla mimo jiné známá právě specializací na moderní sporty.⁸³ Praha se v tu dobu na pár dní stala opravdovou skateboardovou evropskou metropolí, jelikož se tam sjela tehdejší elita evropského skateboardingu. Ze skateboardistů se na chvíli v očích veřejnosti stali vrcholoví sportovci a pro československý skateboarding byl toto zásadní bod zlomu, který přivedl ke skateboardingu spousty nových mladých lidí.

O rok později, tedy v roce 1989 nespokojenost občanské společnosti vyvrcholila až k tzv. Sametové revoluci, která vedla k pádu komunistického režimu, a tedy i následnému velkému množství politických změn. Změny to znamenalo i pro skateboarding. Otevření hranic přineslo možnosti cestování, sdružování se skateboardisty z jiných zemí, nové informace, ale také konečně pestrou a tolik vysněnou nabídku skateboardového příslušenství. Společně s tím se zde začaly objevovat i první skateboardové obchody vlastněné skateboardisty, jak uvádí Richard Bajtek: *„Pak si začali pořizovat po tom devadesátém roce různé shopy. Potůček měl shop někde na Chodově, Hanzlíček měl zase Hanzu v Brně, do toho přišel ještě od Michala ten jeho šéf a ten založil Meatfly, v Brně ještě další firma Horsefeathers a s tím samozřejmě začli vozit skateboardový boty, který tady byly krutě nedostatkový. Jako sehnat Vansky, Etnies, Converse bylo v podstatě nemyslitelné a jak*

⁸² Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

⁸³ Euroskate'88, 2018. In: [www.facebook.com](https://www.facebook.com/euroskate88/photos/a.214025199323601/214031785989609/) [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/euroskate88/photos/a.214025199323601/214031785989609/>

se otevřela hranice, tak se toho chytli a začali sem vozit tyhle věci.“⁸⁴ A skateboardy se postupně začaly stávat cenově dostupnějšími.

V průběhu 90. let se skateboardingu v Česku věnovalo stále více lidí a objevovaly se nové skateboardové kluby a týmy. Došlo také k výstavbě prvních legálních skateparků, jež v mnoha městech slouží dodnes.⁸⁵

K rozvoji české skateboardové scény přispěl mimo jiné i časopis Smyk, jehož první číslo vyšlo roku 1983 a za jehož vznikem stál opět Martin Kopecký. Na kterého vzpomíná i Jaroslav Šmerek: „*Ten náš vlastně v úvozovkách prezident, pak vydával jakoby takovej časopis pro nás, ktorej nám tu potom rozdával, to se jmenovalo Smyk, tak to psal prostě na počítači a množil to tam na nějaké staré kopírce nebo co a vždycky to rozeslal do všech měst, a tam jsme se dozvěděli třeba, kde ty závody další nový budou, nebo kde se plánují a tak.*“⁸⁶ Vycházel ale také časopis Board, který byl oficiálně založen v roce 1994.⁸⁷

Počátkem devadesátých let došlo ve skateboardingu k celosvětové krizi, která se projevila i u nás. Československá skateboardová asociace přestala fungovat a tím skončila i jediná série závodů Československého skateboardového poháru. Většina postavených skateparků byla zlikvidována a skateboarding se opět přesunul na ulici. Původní skateboardové disciplíny, jako byl skok vysoký, daleký a slalom již nebyly v kurzu.⁸⁸

V roce 1994 uspořádala firma Mystic skates na pražské Štvanici již výše zmíněný Mystic Sk8 Cup za účasti několika amerických profesionálů a od té doby obliba skateboardingu začala zase pomalu stoupat.⁸⁹ Na počátku roku 2010 byla založena česká asociace skateboardingu s názvem Czechskateboarding. V roce 2017 byla založena skateboardová reprezentace ČR a také obnovena série Českého skateboardového poháru.⁹⁰

⁸⁴ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

⁸⁵ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 23.

⁸⁶ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

⁸⁷ VLADIMIR 518. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. Praha: BiggBoss, 2016. Černobílá a barevné fotografie, portréty, faksimile; 27 cm. ISBN 978-80-906019-9-4. s. 586.

⁸⁸ Tamtéž, str. 585.

⁸⁹ KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4. s. 25.

⁹⁰ Historie czechskateboarding. Czech skate-boarding [online]. [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: https://www.czechskateboarding.cz/o-czechskateboarding_historie-czechskateboarding

Dnes se skateboardingu v České republice věnuje stále více lidí a skateboardové kluby se nacházejí v mnoha městech po celé zemi. Česká republika má také mnoho úspěšných skateboardistů, kteří se pravidelně účastní mezinárodních soutěží a závodí po celém světě.

3.4 Vybrané problémy

3.4.1 Profesionalizace

Postupný vývoj skateboardingu a jeho rostoucí oblíbenost s sebou přinesly také určité změny v oblasti profesionalizace a komercializace tohoto sportu, které spolu úzce souvisí. U jiných sportů bychom se nad takovými změnami ani nepozastavili, a brali to jako obvyklou součást postupného vývoje, ale u skateboardingu, jakožto původně alternativního sportu je to jiné. Jiné je to také z toho důvodu, protože hlavní a tolik vyzdvihoanou hodnotou tohoto sportu byla a je svoboda. Význam slova svoboda je ve skateboardingu asi tak individuální jako skateboarding samotný. Pro každého skateboardistu slovo svoboda může znamenat trochu něco jiného. Pokud se však bavíme o sportu, jde o svobodu především v tom smyslu, že ve skateboardingu nikdy nebyla striktně daná pravidla, jako u většiny ostatních sportů, a tak se může neustále kreativně rozvíjet. Jenže svoboda, volnomyšlenkářství a rebelie, které ke skateboardingu také neodmyslitelně patřily, se neslučují s hodnotami a pravidly, která s sebou profesionalizace přináší.

Možná by se mohlo zdát, že profesionalizace sportu, je poměrně mladou záležitostí. Opak je ale pravdou, profesionalizace pravděpodobně pronikala do sportu již v antickém Řecku a jako profesionálové se označovali jedinci z nižších pracujících vrstev, kterým sport sloužil jako zdroj obživy.⁹¹ Jinak tomu není ani dnes. Za profesionální sportovce jsou dnes považováni takoví sportovci, kteří mají sport jako zdroj své obživy, jedná se o jejich hlavní příjem a vykonávají ho zpravidla na základě smlouvy.⁹² Profesionalizace sportu obvykle začíná tím, že se sport stane dostatečně populárním a lidé se o něj a jeho účastníky začnou zajímat. Poté co, sportovci začnou ukazovat své schopnosti na veřejnosti se zvyšuje pravděpodobnost, že budou sponzorováni různými firmami a organizacemi. S rostoucí popularitou sportu se často také objevují profesionální ligy a soutěže, které umožňují

⁹¹ DOVALIL, Josef. *Olympismus*. Praha: Olympia, 2004. 219 stran: černobílé ilustrace, fotografie, grafy, tabulky. ISBN 80-7033-871-7. s. 71.

⁹² SLUKA, Tomáš. *Profesionální sportovec: (právní a ekonomické aspekty)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. 199 s.: il.; 22 cm. ISBN 978-80-903609-5-2. s. 70.

sportovcům soutěžit na nejvyšší úrovni a získávat větší odměny.⁹³ V případě světového skateboardingu k profesionalizaci došlo okolo roku 1963, kdy Larry Stevenson založil první profesionální skateboardový tým. Za zmínku stojí také to, že jedním z prvních profesionálních skateboardistů byla žena (viz kapitola o světové historii). U nás k obecné profesionalizaci sportu došlo po Sametové revoluci, tedy po roce 1989. Jasnou známkou profesionalizace skateboardingu v dnešní době pak může být například vznik české skateboardové reprezentace v roce 2017.

Profesionalizace tak obvykle přináší sportu větší pozornost, popularitu a nové možnosti, což může vést k nárůstu zájmu o takový sport, ale nese s sebou i negativa a to taková, že může mít vliv na jeho původní prvky, jako je nezávislost, svoboda, rebelantství, které mohou být nahrazeny komerčními zájmy a pravidly.

3.4.2 Komerzializace

Jak jsem zmínila již výše, s profesionalizací nesporně úzce souvisí i komercializace. Na začátek by se možná hodilo říct, co to komercializace je. Komerzializace obecně znamená zpeněžení. Týká se procesu, kdy se sport stává zdrojem zisku prostřednictvím prodeje produktů a služeb spojených s daným sportem, jako jsou například televizní vysílání, sponzoring, prodej vstupenek, merchandising a reklamy.⁹⁴ Komerzializace sportu se stala důležitou součástí moderního sportovního průmyslu a umožnila sportovním organizacím a týmům generovat velké množství příjmů. Tato tendence se výrazně projevila v posledních desetiletích, kdy se vrcholový sport stal významnou součástí masové kultury.⁹⁵ Komerzializace má jak pozitivní, tak ale i negativní aspekty.

Jedním z hlavních pozitivních aspektů je zvýšení finančních příjmů pro sportovní organizace, týmy a sportovce. To umožňuje investovat více peněz do infrastruktury, výcviku, vybavení a soutěží, čímž se zvyšuje kvalita sportu, což může být pro fanoušky atraktivnější. Na druhé straně má komercializace sportu také negativní stránky. S rostoucí komercializací sportu se stává sportovní výkon mnohem důležitějším než sportovní radost. Sportovci a týmy jsou pod obrovským tlakem, aby dosáhli vynikajících výsledků a získali finanční odměny a sponzorské smlouvy, což může vést k nadměrnému trénování a

⁹³ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. 223 s.; 21 cm. ISBN 978-80-247-2562-8.

⁹⁴ Tamtéž, str. 30.

⁹⁵ Tamtéž

následným zraněním. S růstem komercializace také někdy dochází k nekalým praktikám a podvádění v důsledku toho, že se sportovní organizace soustředí pouze na finanční zisk a zanedbávají sportovní etiku a fair play, což porušuje základní principy sportu.⁹⁶

Komercializace skateboardingu pro nás nemůže být zas až takovým překvapením, jelikož „*alternativní sportovní praktiky neztělesňují idylický zvláštní svět, izolovaný od kapitalistické společnosti, a i když to někteří skateboardisté čas od času zarputile popírají, také patří do systému.*“⁹⁷

Jak uvádí A. Sekot: „*Alternativní sporty nepoutají náš zájem pouze pro svoji rostoucí atraktivnost pro stále širší okruh vyznavačů sportu. Jsou také nesmírně zajímavé svou příležitostí pro komercializaci sportu v současné éře změn životního stylu bažícího po vzrušení, překonávání hraničních limitů, zvýšení hladiny adrenalinu a hledání nových cest a forem trávení volného času.*“⁹⁸ A jelikož skateboarding mezi tyto alternativní sporty patří a všechny tyto požadavky splňuje, tak má značný potenciál pro komercializaci, která se v poslední době ve skateboardingu v hojné míře projevuje.

Za první příjemce komercializace pak tedy můžeme pokládat ty skateboardisty, kterým se poprvé podařilo proměnit svou vášeň v profesi, ať už jako sponzorovaný jezdec nebo majitel obchodu se skateboardovým příslušenstvím, nebo třeba výrobce skateboardového příslušenství. Takoví lidé, ale stále více či méně reprezentují určité subkulturní hodnoty spojené se skateboardingem.⁹⁹ Problémem pak jsou velké nadnárodní společnosti, které se snaží využít popularitu skateboardingu pro své obchodní účely a mohou tak narušit tyto subkulturní hodnoty.

3.4.3 Olympijské hry

„*Mezi jedny z nejkomercializovanějších a samozřejmě také mediálně nejvyhledávanějších podniků dnešní doby patří bezesporu olympijské hry, jejichž přínos je nenahraditelný jak pro sport samotný, tak stejným dílem pro ekonomické subjekty vstupující*

⁹⁶ Tamtéž, str. 11.

⁹⁷ KILBERTH, Veith and Jürgen SCHWIER. *Skateboarding Between Subculture and the Olympics: A Youth Culture under Pressure from Commercialization and Sportification*. Bielefeld: transcript Verlag, 2019. ISBN 3-8394-4765-8. Dostupné z: doi:10.14361/9783839447659. s. 21.

⁹⁸ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. 223 s.; 21 cm. ISBN 978-80-247-2562-8. s. 67.

⁹⁹ Tamtéž, str. 21.

*při olympijských hrách do popředí.*¹⁰⁰ Olympijský program byl a je v průběhu let neustále upravován, a tím pádem se neustále mění i počet sportů a jejich disciplín. Některé sporty jsou z programu vyškrtnuty a některé naopak přidány. Skateboarding byl zařazen do programu olympijských her teprve v roce 2020, a to i přesto, že se mnoho lidí patřící do skateboardové komunity zpočátku snažilo od institucionalizované soutěžní struktury, kterou olympijské hry představují distancovat. Odpor proti zařazení skateboardingu do olympijských her se objevil nejen ve světě, ale i u nás. To dosvědčuje například i fakt, že zde byla sepsána petice, kterou podepsalo okolo 5 tisíc lidí, ve které vyjadřují své obavy, že by zapojení do olympijských her navždy mohlo změnit tvář skateboardingu.¹⁰¹

První snahy dostat skateboarding na olympiádu se objevily už kolem roku 2000, kdy bylo v jednání, že by skateboarding mohl na olympiádu pod cyklistickou mezinárodní unií (UCI). Později, a už s konkrétním plánem, na to navázala ISF na Youth Olympic Games v Nanjingu v roce 2014, kam byl skateboarding oficiálně pozván pro představení sportu olympiádě.¹⁰² V září roku 2015 byl skateboarding společně s dalšími 4 sporty poprvé zařazen do užšího výběru pro zařazení na letní olympijské hry. V červnu roku 2016, Mezinárodní olympijský výbor oznámil, že hodlá podpořit návrh o zahrnutí skateboardingu, včetně zbylých sportů na nadcházející olympijské hry.¹⁰³ No a jak už bylo výše řečeno, v roce 2020 skateboarding oficiálně vstoupil do olympijského světa.

Jedním z hlavních důvodů zařazení skateboardingu do olympijských her je jeho očividný komerční potenciál, jelikož je skateboarding odrazem mladého a dynamického ducha, který přitahuje nejen mladou generaci sportovců, ale i diváků. To přiznává i nejuvýraznější tvář světového skateboardingu Tony Hawk. V rozhovoru z roku 2014 o olympijských hrách říká: „*Upřímně řečeno si myslím, že oni potřebují skateboarding víc,*

¹⁰⁰ PLŠEK, Jiří. *Komercializace sportu* [online]. Brno, 2005 [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ebfso/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií. Vedoucí práce Aleš SEKOT.

¹⁰¹ NOVOTNÝ, Ondřej. Skateboarding na olympiádě nechceme, bouří se část komunity. Už vznikla i petice. *Lidovky.cz* [online]. 13.10.2015 [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/sport/ostatni-sporty/skateboarding-na-oh-nehceme-protestuje-cast-komunity.A151013_142518_In-sport-ostatni_Iso

¹⁰² SKATEBOARDING JE OLYMPIJSKÝM SPORTEM: Jak to celé vzniklo? *Czech skateboarding* [online]. [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://www.czechskateboarding.cz/novinky/skateboarding-je-olympijskym-sportem-otazky-a-odpovedi>

¹⁰³ SKATEBOARDING NA OLYMPIÁDĚ. *CRANESS* [online]. [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://craness.cz/blogs/skateboarding/skateboard-na-olympiade>

než my je, protože popularita skateboardingu se v mnoha zemích z velké části upevnila.“¹⁰⁴ Hawk také poznamenal, že: „žádný sport nemá lepší předpoklady k tomu, aby pomohl přilákat mladé diváky.“¹⁰⁵ Skateboarding je totiž nejen sportem, ale také životním stylem a subkulturou, která získává stále větší popularitu po celém světě. Olympijský status přináší skateboardingu dosud nedostupné příležitosti pro rozvoj a růst skrze televizní vysílání, sponzorské smlouvy a mediální platformy. Díky tomu poté skateboarding získává větší viditelnost a tím pádem také dochází k přílivu nových fanoušků a partnerů.

Tímto zařazením do olympijských her se skateboarding stává legitimním a uznávaným sportem na mezinárodní úrovni. To otevírá nové možnosti pro mladé skateboardisty, kteří nyní mohou snít o olympijské medaili a reprezentovat svou zemi na největší sportovní události světa. Olympijské hry jsou také šancí na změnu v oblasti genderového vnímání tohoto sportu. Jelikož je skateboarding celosvětově považován za pohybovou praxi ovládanou především muži a má za sebou historii marginalizace žen a dívek, olympiáda zde tak má velmi významný dopad na příležitosti žen a hraje zásadní roli pro jejich začlenění.¹⁰⁶ Skateboardistky se stávají vzorem pro mladé dívky, které mohou vidět, že mají ve skateboardingu také své místo. Olympijské hry tedy mimo jiné skateboardingu slouží, jako platforma pro zviditelnění a posílení ženského skateboardingu, což přináší nové příležitosti pro ženy v tomto sportu a přispívá tak k posunu genderových stereotypů.¹⁰⁷ Může to být krok směrem k větší rovnosti a diverzitě ve skateboardové komunitě.

¹⁰⁴ KING, Larry. Skateboarding At The 2020 Tokyo Olympics | Tony Hawk | Larry King Now – Ora TV. *Youtube.com* [online]. 27. 2. 2014 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://youtu.be/TnHkdHXzNDM>

¹⁰⁵ Tony Hawk says the Olympics need skateboarding. *MEN'S JOURNAL: Adventure* [online]. 5.12.2019 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.mensjournal.com/adventure/tony-hawk-says-olympics-need-skateboarding>

¹⁰⁶ KILBERTH, Veith and Jürgen SCHWIER. *Skateboarding Between Subculture and the Olympics: A Youth Culture under Pressure from Commercialization and Sportification*. Bielefeld: transcript Verlag, 2019. ISBN 3-8394-4765-8. Dostupné z: doi:10.14361/9783839447659. s. 98.

¹⁰⁷ D'ORAZIO, Dax, 2021. Skateboarding's Olympic Moment: The Gendered Contours of Sportification. *Journal of sport and social issues* [online]. Los Angeles, CA: SAGE Publications, 45(5), 395-425 [cit. 2023-06-06]. ISSN 0193-7235. Dostupné z: doi:10.1177/0193723520928595

4 Skateboarding očima aktérů v posledních 43 letech

Společně s tím, jak se skateboarding vyvíjel a měnil, měnil se i pohled na něj. Během posledních 43 let prošel skateboarding jak ve světě, tak u nás nespornou proměnou, a to jak ve své technice, tak ale i v kultuře a společnosti. Co je tedy doopravdy ta tolik diskutovaná věc, která si za celou svou historii stihla najít miliony stoupenců, ale také mnoho odpůrců po celém světě? Jak vypadal skateboarding v očích první generace a jak ho prožívala generace druhá? Odpovědi mi poskytly výpovědi skateboardistů právě těchto dvou generací.

4.1 Skateboardové začátky

Jak již bylo v práci zmíněno, počátky českého skateboardingu sahají až do poloviny 70. let 20. století. V té době do tehdejšího socialistického Československa začaly pomalu pronikat první informace a k těmto informacím se dostali i tři z mých narátorů. Všichni tři se shodují, že se k prvním informacím dostali prostřednictvím časopisů a svých kamarádů.

Jaroslav Šmerek uvádí, že hlavním počátečním zdrojem se staly časopisy spíše zahraniční: *„No, o tom skejtu jsme se dozvěděli více méně z novin a z časopisů zahraničních nějakých, protože v zahraničí v Americe, tam to vzniklo už kdysi dávno že, ale občas, když se někdo dostal do zahraničí, tak dovezli třeba nějaký časopisy nebo něco takovýho, a z toho jsme se to dozvěděli a chtěli jsme to napodobit.“*¹⁰⁸ Konkrétněji pak vzpomíná časopis Skateboarder: *„Myslím, že to byl nějaký časopis Skateboarder a byl to americký časopis, kterej kamarádovi dovezl táta ze Švédska.“*¹⁰⁹

Karel Houdek zase hovoří o normalizačním československém časopisu Květy: *„Časopis Květy z roku 77, to byl můj vůbec úplně první kontakt se skejtem, (...) přijeli jsme k naší bábi do toho Krumlova a ona tam zrovna měla tenhle časopis (...) takže jsem to otevřel na tuhle stránku Ošidné prkýnko a teďka na to koukám a říkám, co to může být tohle to prkno, 4 kolečka, na tom chlapi, chrániče, helma, rukavice tyvade no chrániče na kolenách, na loktách a jaký to asi musí být pocit, když balancuješ na zadních kolečkách.“*¹¹⁰

Richard Bajtek se o skateboardingu poprvé dozvěděl díky svému staršímu bratranci: *„Dostal jsem se k tomu úplně náhodou, jako malej kluk, 8 nebo 10letej, kdy bratránek, kterej*

¹⁰⁸ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹⁰⁹ Tamtéž

¹¹⁰ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

byl o 3 roky starší rozdělal kolečkovou brusli a posadil jí na prkno, na obyčejnej hoblovanéj kus desky. “¹¹¹ Vzápětí dodává, že jeho bratranec zase získal informace od jiného kamaráda, který dostal svůj první skateboard od svého otce ze zahraničí: „Bratranec k tomu přišel od svého kamaráda Černohlávka, jeho tatínek byl dlouholetý trenér cyklistiky brněnského Favoritu no a samozřejmě tihle lidé se dostávali ven, takže on mu prkno dovezl.“¹¹²

Tyto informace získané ať už z časopisů nebo od kamarádů a blízkého okolí, vzápětí narátoři využili k vlastní výrobě skateboardů. „(...) tak jsem hnedka mazal do dílny, uřezal jsem si kus smrkové fošny, udělal jsem ten ikonickéj tvar, klasika rozřezaný brusle z NDR. Takže, brusličky rozřízneš, jedny kolečka dopředu, druhý dozadu a hnedka na první kopec ještě ten den odpoledne, to si pamatuju jako včera, ono to sice moc nejelo na těch bruslích, ale ten zážitek už tam byl,“¹¹³ říká Karel Houdek.

Narátoři se shodují na tom, že začátky výroby nebyly úplně ideální. Spíše to bylo experimentování a výsledná prkna byla buďto nepojízdná nebo neovladatelná a také dost nebezpečná. „No, když jsme to vyráběli, tak to bylo hrozný úplně (smích), to byly kolečkový brusle, tak jak u nás byly s těma umělýma kolečkama, tak kamarád měl kolečkový brusle, který měly ty kolečka kovový, to bylo jak ložisko prostě, jak širší ložisko. Ty jsme rozdělali, rozřízli a přidělali jsme to a na tom jsme jezdili na asfaltu.“¹¹⁴

Dále se všichni tři shodují, že ten, kdo měl příbuzné v západních zemích, nebo jakoukoliv jinou možnost dovozu, měl obrovskou výhodu, protože zahraniční skateboardy již měly slušnou kvalitu a dalo se na nich jezdit. Karel Houdek říká, že mezi první vlastníky dovezených amerických skateboardů patřili bratři Formanovi: „Říká se, že v Praze tenkrát v té době kluci Formanovi, jako bratři Formanovi od Miloše Formana synové, tak že jim Miloš Forman dotáhl z Améru skejty, jako slušný už, na kterých se dalo jezdit. Říkám slušný, protože tady jezdit na těch udělátorech, to moc nešlo žejo, ale ti Formani opravdu měli první prknáče.“¹¹⁵

¹¹¹ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹¹² Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹¹³ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

¹¹⁴ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹¹⁵ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023. To, mimo jiné potvrzuje i článek z magazínu Aktuálně.cz. STEJSKAL, Tomáš. Skateboarding byl svoboda, kutilství i závan Ameriky, říká divadelník Petr Forman. *Aktuálně.cz* [online]. 9. 9. 2018 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/petr-forman-king-skate-skatboarding-deadtown-rozhovor/r~d1abd13cb43f11e88bfaac1f6b220ee8/>

Mezi skateboardisty již od raných začátků probíhala vzájemná podpora. Nejen, že si dovezené skateboardy nebo jejich části mezi sebou půjčovali, ale také si navzájem vyměňovali tipy, jak na skateboardu vůbec jezdit a kde jsou na to vhodná místa. Všichni tři přiznávají, že jízda na skateboardu byla ze začátku kvůli nedostatku informací spíše takový pokus omyl. Jaroslav Šmerek například uvádí: *„Byli jsme takový samouci spíš, furt jsme to zkoušeli, abysme dojeli, co nejdál, abysme nespadli a zatočili třeba na tom a cosi tak.“*¹¹⁶

Karel Houdek zase vzpomíná: *„Zkoušeli jsme to prostě, hledali jsme kopečky a vykládali si, kde je po Brně nejlepší kopec. Takže jsme sjížděli Špilberk směrem na Úvoz, nebo jsme sjížděli Žlutěj kopec, Kohoutovice. Prostě, kde byl nějaký kopec, tak tam se chodilo a jezdilo se jenom z kopečka dolu jo, než jsme postupem času zjišťovali, že se dá jezdit v rádiusech, že se stavěj nějaký slalomy, že se jezdí mezi kuželkama a tak dále, že se jezdí něco jako freestyle, jako volná jízda.“*¹¹⁷

Jak jsme mohli vidět, tak skateboardové začátky první generace nebyly vůbec jednoduché, vyžadovaly velkou odhodlanost, spousty trpělivosti, důvtipu a kreativity.

Skateboardové začátky na počátku 21. století už ale byly poněkud jiné a poněkud snazší. Z vyprávění narátorů generace mladší vyplývá, že si přesně nepamatují, kdy se o skateboardu poprvé dozvěděli, protože se jednalo pravděpodobně o již rozšířený sport. Všichni tři mladší narátoři přišli poprvé do styku s již hotovými skateboardy, a tedy žádná samovýroba, jako u narátorů generace starší, nebyla nutná. Jeden z narátorů, Vojtěch Putyera dokonce přiznává, že se skateboard povaloval u nich doma: *„No první skate se prostě válel doma, byl to nějaký skate z hračkárný za pár korun, totálně nekvalitní.“*¹¹⁸

Narátořka Anna Růtová říká, že ke svému skateboardu také přišla úplnou náhodou, když ho dostala k narozeninám od svého otce. Přiznává, že ani nebylo očekáváno, že by na něm jezdila: *„táta mi dal jako skejta, ale vlastně nemyslel, že bych nějak jezdila, prostě jenom to bylo takový jakože... táta nás vedl celkově hodně ke sportům, takže jsme měli doma všechno, koloběžky, skejty, brusle, takže asi to bylo takhle, jakože si řekl, že by bylo fajn mít doma i skejt.“*¹¹⁹

¹¹⁶ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹¹⁷ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

¹¹⁸ Rozhovor s Vojtěchem Putyrou vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

¹¹⁹ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

Nejstarší z narátorů mladší generace zase vzpomíná, že to bylo asi okolo roku 2004, kdy se se skateboardem poprvé setkal díky svému kamarádovi: „*První vzpomínka, no to byl asi rok 2004, když kámoš dotáhl skejta, že to je hustý a že budeme jezdit a od té doby to tak nějak začalo.*“¹²⁰

Skateboardy tedy podle narátorů v té době již dostupné byly a nemuseli se k nim složitě dostávat skrze dovoz ze zahraničí nebo vlastní výrobu, jako narátoři generace první, avšak kvalita prý nebyla bůhví jak úchvatná. Skateboardy se v té době daly pořídit buďto v hračkářství, jak uvádí Vojtěch Putyera výše, anebo v obchodech se sportovním příslušenstvím, což přiznává i Anna Růtová: „*První skejt jsem dostala k narozeninám, když mi bylo asi tak 9, to byl takovej ten skejt z toho Intersportu.*“¹²¹ Podle narátora Aleše Nekoly byly tyto skateboardy, pořízené v obchodech se sportovním příslušenstvím, paradoxně dražší než dnes: „*(...) no spíš to bylo paradoxně dražší než teďka, takže já jsem měl první desku tady jenom ze sportu, jako obyčejnější, ale třeba dneska se daj já nevím, samotná deska kolem 1500 a dřív stála třeba 2000, takže to bylo takový jakoby dražší až*“¹²²

Obdobně jako tomu bylo u generace starší i generace mladší přiznává, že pokusy o první jízdy byly těžké a spíše úsměvné. Vojtěch Putyera například říká: „*začátky byly hodně těžký, to jsem vůbec nevěděl, jak na tom jezdit. Jsme to prostě zkoušeli, dokud jsme se poprvé neodlepili ze země, a pak už jsme to tak nějak začínali chápat. Pak už to bylo jenom o trénování.*“¹²³

Anna Růtová zase přiznává, že se zprvu na skateboardu styděla jezdit: „*Jezdila jsem jenom v obýváku, protože jsem se s tím styděla jít na ulici, před barák, takže jsem jezdila jakoby jenom vevnitř, a to jsem si tak na tom jenom jako stála a odrážela se od stěny.*“¹²⁴

To, jak na skateboardu doopravdy správně jezdit zjišťovali narátoři postupně. Na rozdíl od starší generace již ale měli k dispozici více informací a zdrojů, kde čerpat. Vojtěch Putyera například uvádí: „*(...) kdysi dávali zrovna takovej seriál o skejťácích Zeke a Luther*“¹²⁵ a to nás hodně inspirovalo taky co si pamatuju. Koukali jsme rovnou i na nějaký

¹²⁰ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

¹²¹ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

¹²² Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

¹²³ Rozhovor s Vojtěchem Putyrou vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

¹²⁴ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

¹²⁵ Zeke a Luther je americký televizní seriál z produkce televizní stanice Disney Channel. Pojednává o dvou kamarádech, kteří rádi jezdí na skateboardu a celkově skateboardingem žijí. V ČR se seriál vysílal od listopadu 2009.

videjka na internetu a snili o tom, že budeme profi skejťáci. ¹²⁶ Podobně tomu bylo i u Aleše Nekoly: „(...) ona v té době i vyšla na počítači taková hra Tonyho Hawka, Proskater a tam co byly ty triky a videa, tak jsme vždycky chtěli dělat to co dělají oni žejo. Takže to jsme viděli takhle v té hře anebo někde, to internet ještě vlastně ani moc nebyl, že by se člověk díval na nějaký videa, to až pozděj.“ ¹²⁷

Anna Růtová má však trošku jinou zkušenost: „(...) a pak jsme se šli zeptat na Chodov do Vansu, jak se to vlastně dělá a tam nám ten pán vlastně vysvětlil tak nějak, jak na tom stát a jak se odrážet, a když jsme odcházeli, tak mě vlastně ještě napadlo, tyjo a jak se vlastně brzdí, tak jsme se ještě vrátili a zeptali se na to no.“ ¹²⁸

Na základě uskutečněných rozhovorů lze konstatovat, že výhodnější podmínky pro začátky se skateboardem měli jednoznačně narátoři zastupující mladší generaci, tedy narátoři narození v letech 1994-1999. Výhodnější pozici narátorům poskytovala lepší dostupnost, kvalita a rozmanitost skateboardů, ale také větší množství informací dostupné skrze televizní vysílání a později také internet.

Na základě této kapitoly lze pozorovat, jak se skateboarding neustále vyvíjí. Skateboardy mladších narátorů byly sice již dostupnější a kvalitnější, avšak s nabídkou dnešních skateboardů a nepřehledného množství informací to nelze porovnávat.

4.2 Skateboardová komunita

O skateboardistech se často mluví jako o velmi spjaté, specifické komunitě lidí, která sídlí své zájmy, hodnoty, styl života a která se dosti často v jistých ohledech liší od běžných společenských standardů.

O tom, jak si skateboardisté pomáhali již v raných začátcích formou půjčování skateboardů a jejich částí, nebo vzájemnou výměnou tipů kde a jak jezdit, jsem se zmiňovala již výše. O tom, jak se tato komunita postupně utvářela a jaká doopravdy byla v polovině 70. let, jaká na počátku 21. století a jaká je dnes, jsem se dozvěděla prostřednictvím vyprávění narátorů.

¹²⁶ Rozhovor s Vojtěchem Putyerou vedla Michaela Cviková, dne 11.prosince 2022

¹²⁷ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

¹²⁸ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31.března 2023

Jaroslav Šmerek uvádí, že vytváření skateboardové komunity byl postupný proces: „(...) jsme s tím chodili na to parkoviště a tam si nás všimli další a potom se na nás nabalovali další lidi. Přidali se další 4 kluci z toho okolí, a tak nějak jsme prostě byli všichni stejného ražení, takže jsme se dali dohromady a začali si vyrábět kde si co si a (...) a pak už to byla taková jako komunita z těch Černejch polí, pak se přidali i další lidi (...) a prostě věděli o nás, že se tam scházíme, a tak se k nám začali přidávat.“¹²⁹

Podobně tomu bylo i u Karla Houdka, kde skateboard zafungoval jako stmelovací komunikační nástroj: „Bydlel jsem v Králově poli a v Králově poli byly Purkyňovy vysokoškolský koleje a já jsem se tam jednou takhle mrcasil a šel kolem kluk viděl skejt a říká mi, že jezdí taky na skejtu, že je z Poličky a že se jmenuje Ivo Škrabal (...) A Ivo Škrabal mě tenkrát navnadil na to, že když teda mě to zajímá, tak abych přišel na nějaký závody (...) a začali jsme se tam takhle scházet a začali jsme se domlouvat na závody, kdy pojedem, kolik nás pojede, a tak.“¹³⁰

Jaroslav Šmerek také dodává, že s přibývajícimi roky se komunita začala rozrůstat, a tak trochu rozdělovat podle toho, na kterou disciplínu se ten daný skateboardista specializoval: „Přibývaly roky, přibývali kluci a pak už jsme se začali specializovat, protože někteří začali jezdit na té rampě třeba. A my jsme se zase začali specializovat spíš na slalom.“¹³¹

To potvrzuje i Richard Bajtek: „V té době se ta komunita začala dělit na ty prkýnkáře, kteří jezdili slalomy, jezdili spíše street anebo takovej jakoby freestyle. Street a freestyle se poté v pozdější době sloučily a začala se jezdit rampa (...) a v podstatě jsem se dostal i mezi ty lidi, kteří závodili a když byl třeba CS Open 87, tak se tam jely závody, startoval jsem slalomy, už jsem tam byl jakoby v té komunitě zařazen.“¹³²

Richard Bajtek také poznamenává, že důležitou akcí, na které docházelo ke stmelování a rozvíjení skateboardové komunity byly skateboardové Summer campy: „Summer campy, byly v podstatě takové skate školy, nejenom, že se tam ta komunita sjela a pořádaly se tam závody, ale hlavně, a především se tam ti lidi od sebe učili. Většinou to bylo 5 nebo 7denní a pořádaly to Prachatice, Olomouc a Polička.“¹³³

¹²⁹ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹³⁰ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

¹³¹ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹³² Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹³³ Tamtéž

V 80. letech ještě nebylo možné spojit se jednoduše přes mobilní telefon, a domluva v době bez mobilních telefonů nebyla vůbec jednoduchá. Jaroslav Šmerek ale poznamenává, že každé město mělo svého organizátora, který poté ostatním předával důležité informace: „*My jsme měli v uvozovkách takovýho jako prezidenta a ten se jmenoval Miloš Kopecký, to byl Pražák a ten vlastně založil první jako skateboardovej klub. No a ten se snažil to organizovat, nebo nám nějak dávat vědět. Vždycky vlastně v tom nějakym městě byl někdo, kdo se tak trošičku o to staral, kdo byl takovej jakoby guru tam, takže ten vždycky domluvil, že kluci budou pořádat například v Praze závody, tak se jelo do Prahy (...).*“¹³⁴

Jaroslav Šmerek také dodává, že skateboarding nebyl jen o ježdění a závodění, ale hlavně o kamarádství: „*Prostě jsme se setkávali, ne jenom na tom prkýnku, ale i třeba na Silvestra, nebo jsme se sešli někde na nějaké diskotéce, takže jsme byli taková parta, která nejezdila jenom na prkně, ale vídávali jsme se aj jinak.*“¹³⁵

Všichni tři narátoři starší generace se shodují, že ke skateboardingu neodmyslitelně patří dlouholetá přátelství. To že se skateboardová komunita vyznačuje velkou soudržností a pevným poutem dosvědčuje i fakt, že se skateboardisté starší generace scházejí dodnes. Richard Bajtek například hovoří o akci Stará kolena: „*Když je ta možnost a sem v Brně, tak se obvoláme a jedou se Starý kolena¹³⁶ po cyklostezkách.*“¹³⁷

Dalo by se říct, že starší narátoři byli zakládajícími členy nově vznikající skateboardové komunity, kterou teprve vytvářeli, a tak nikomu nemuseli dokazovat, že do skateboardové komunity opravdu patří. O poznání jiné to, ale bylo pro narátory mladší, kteří se do této komunity museli teprve nějak začlenit.

Nejstarší narátor z generace mladší Aleš Nekola přiznává, že se zpočátku styděl: „*Noo, bylo to zajímavý, tady v tý době jezdilo docela dost lidí a my jsme se jako docela i trošku styděli, že tam jezdili nějaký starší žejo, a my jsme byli malý a nic jsme neuměli. No ale jako kamarádký, že nás pak prostě vzali mezi sebe.*“¹³⁸

Stejný pocit měla i Anna Růtová: „*Já jsem se extrémně styděla a nechtěla jsem vůbec do skateparku (...), ale nebylo by to asi tím, že by ta komunita byla nějaká jako nepřijemná*

¹³⁴ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹³⁵ Tamtéž

¹³⁶ Vzpomínkový závod veteránů. STARÝ KOLENA 2017. ČASS [online]. [cit. 2023-06-18]. Dostupné z: <https://skateslalom.cz/stary-kolena/>

¹³⁷ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹³⁸ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

*nebo takhle, ale spíš, že jsem se hodně styděla a tak skejťáci žejjo, vypadaj docela drsně, takže člověk úplně nechce mezi ně, jako malá holka.*¹³⁹ Anna také dodává, že se jí hned v počátcích ujali dva kamarádi, se kterými začala na skateboardu jezdit, a právě asi také díky nim, měla cestu do skateboardové komunity otevřenou. Jiné dívky ale takové štěstí podle ní neměly: *„Já jsem měla jako strašný štěstí, já slýchala od různých holek, že je jako vyhazovali ze skateparku, že tam nemaj co dělat, že neuměj jezdit. Ale já jsem měla štěstí, protože mě se tyhle kluci fakt ujali a vlastně kamkoliv jsem přišla, tak mě tam tak jako doprovodili. Takže mě tam jakoby uvedli a všichni tak nějak pochopili, že mi nemusej říkat ať jdu pryč. Prostě jsem měla štěstí, že všichni kluci na mě byli vždycky přátelský.*¹⁴⁰

Anna také vysvětluje, že skateboardové party se tvoří podle toho, odkud člověk je, nebo kde nejvíc jezdí: *„(...) my jsme měli takovou partu z toho gymplu a pak jak jsme chodili do těch Modřan na tu mini rampu. Tak tam se utvořila taková malá parta, ale je to prostě podle toho, odkud člověk je, a s kým se nejvíc vídá (...).*¹⁴¹

To potvrzuje i Aleš Nekola: *„(...) my jsme byli taková žatecká parta, jsme i točili videa třeba jednou za rok nějaký společný, jezdili jsme různě na vejlety nějaký spolu a tak.*¹⁴²

O skateboardových výletech mluví i Anna, která vysvětluje, že takovým výletům se říká skate tours: *„skate tour je, když je nějaký skatovej team nebo, když člověk jezdí za nějakou značku, nebo to může být i jenom parta kamarádů, která má nějaký tým. A je to vlastně tak, že se posbíraj tyhle lidi a jedou třeba na tři nebo víc dnů někam na spoty. Prostě pro mě to je to, že vždycky vyjedeme někam pryč po Česku nebo i do zahraničí a vlastně hledáme nějaký spoty, kde se dá jezdit a většinou z toho u nás vzniká nějaký video.*¹⁴³ Anna také dodává, že to, že je součástí skateboardové komunity, jí velmi usnadňuje cestování, protože skateboard slouží jako výborný prostředek k navázání konverzace: *„(...) když někde cestuju, tak vlastně ty skejťáci jsou po celým světě jedna komunita, (...) vlastně skejt otevírá dveře veškerému cestování, protože, když třeba jedu do Portugalska do Lisabonu a nikoho tam neznam a neznam to město, tak prostě jdu do skateparku a tam se s kýmoliv seznámim*

¹³⁹ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

¹⁴⁰ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

¹⁴¹ Tamtéž

¹⁴² Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

¹⁴³ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

*a vlastně ta komunita je tak strašně přátelská, že většinou i z toho výletu je pak něco jinýho.*¹⁴⁴

Vojtěch Putyera také jen potvrzuje, že se mezi skateboardisty vyskytuje vzájemná podpora: *„hodně se podporují ty skejťáci, to si všimneš i na těch závodech jako prostě, když tam někdo odjede něco dobrýho, tak ostatní to zcení, i když si jako určitě říkaj, že to chtěj třeba vyhrát a chápeš jako soutěživost tam určitě nějaká je na těch závodech, ale o to vesměs není asi důvod, aby se nějak jako nesnášeli, nebo neměli rádi.*¹⁴⁵ Vojtěch následně vypráví: *„(...) jednou jsme byli tady na skate parku a přišel jeden chomutovskej skejťák, mu bylo třeba 14/15 už byl jako starší, ale furt mladej a ten byl fakt hodně dobrej. Jakože tady ani nikdo z těch starších nejezdil tak dobře, prostě to jako fakt hrotil od malička a ten právě taky neměl pořádně žejzo na boty pořádný a desky nový, tak mu kluci pomáhali, třeba když jsme roztrhali boty, tak jsme je svázali a hodili jsme je na strom a on tam pak přišel a vzal si ty boty (...).*¹⁴⁶

Stejně jako starší narátoři i narátoři mladší přiznávají, že skateboarding pro ně znamená hlavně přátelství. Přátelství je pro skateboardisty hlavním aspektem každodenní přirozenosti bloumání po městě a hledání míst pro skateboardování.¹⁴⁷ Samotný akt skateboardingu pak často stačí k tomu, aby se dva cizí lidé mohli sociálně spojit, což vyplývá i z odpovědi narátorky Anny Růtové, která říká, že díky skateboardingu nemá problém si kdekoliv ve světě najít kamarády. Z rozhovorů pak také vyplývá, že ve skateboardové komunitě často dochází k určitému sdílení a spolupráci. Takové sdílení zahrnuje mimo jiné i mentoring,¹⁴⁸ tedy předávání znalostí a dovedností. Jedná se ale také o sdílení materiálních věcí jako jsou staré desky, různé příslušenství, oblečení či v případě Vojtěcha Putyery staré boty.

Skateboardová filantropie má mimo jiné i přesah charitativní. Mezi významné charitativní organizace v čele s profesionálními skateboardisty patří např. Tony Hawk Foundation, Rob Dyrdek Foundation nebo Sheckler Foundation. Každá z těchto charitativních organizací se snaží zapojit komunity, budovat skateparky nebo podpořit mladé

¹⁴⁴ Tamtéž

¹⁴⁵ Rozhovor s Vojtěchem Putyera vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

¹⁴⁶ Tamtéž

¹⁴⁷ LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7. s. 34.

¹⁴⁸ Tamtéž, str. 33.

lidi prostřednictvím skateboardingových projektů.¹⁴⁹ Takových projektů je dnes už mnoho, za zmínku stojí také projekt Skateistan, který se stal celosvětově uznávanou nevládní organizací a který používá skateboarding jako způsob zapojení a vzdělávání afghánských dětí.¹⁵⁰

Dalším klíčovým bodem, který je potřeba zmínit v kontrastu ke skateboardingové filantropii je to, že skateboardingová kultura má také jisté tendence k vylučování. Podle Daxe D’Orazia je skateboarding z velké části nesporným prostorem, kde dominují muži.¹⁵¹ Taková dominance mužů pak vede k marginalizaci žen v tomto sportu. Příkladem může být právě vyhazování skateboardistek mužskými členy komunity ze skateparků, které zmiňuje narátorka Anna Růtová. Jedním z předpokladů, které mohou bránit genderové inkluzivitě je to, že někteří skateboardisté se domnívají, že ženy „se plně nezapojují do hodnot subkultury“.¹⁵² Takové tvrzení, ale lze snadno vyvrátit na příkladu Anny Růtové, ale také nespočtu dalších skateboardistek, které se nejen účastní skateboardingu, ale také rozšiřují jeho hodnoty tak, aby byly inkluzivnější. Skateboardistky z celého světa se navzdory jejich nižšímu počtu snaží aktivně prosazovat svou přítomnost například skrze dívčí skateboardingové skupiny či sociální sítě. Takovými sociálními sítěmi vedenými skupinou dívek jsou například instagramový profil a také webová stránka GRLSWIRL¹⁵³ nebo instagramový profil GIRLS SHRED.¹⁵⁴

4.3 Skateboardové ambice

Každý skateboardista má své vlastní ambice a důvody, proč se věnuje právě tomuto sportu. Ambice mohou být v tomto směru nejrůznějšího charakteru. Někteří skateboardisté se od samého začátku chtějí stát profesionálními skateboardisty, vidí se třeba na olympiádě a chtějí se tímto sportem živit. Pro některé skateboardisty je zase ambicí stále se zlepšovat, učit se nové triky, zdokonalovat je a překonávat vlastní limity. Ambicí některých

¹⁴⁹ Tamtéž, str. 37.

¹⁵⁰ Tamtéž, str. 37.

¹⁵¹ D’ORAZIO, Dax, 2021. Skateboarding’s Olympic Moment: The Gendered Contours of Sportification. *Journal of sport and social issues* [online]. Los Angeles, CA: SAGE Publications, 45(5), 395-425 [cit. 2023-06-06]. ISSN 0193-7235. Dostupné z: doi:10.1177/0193723520928595

¹⁵² LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7. s. 46.

¹⁵³ Who is GRLSWIRL: Our mission, our vision and our story., 2023. *Grlswirl* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://www.grlswirl.com/pages/who-is-grlswirl>

¹⁵⁴ <https://www.instagram.com/girlsshred/>

skateboardistů ale také může být prostě jen být součástí této komunity a užívat si požitky z jízdy a přátelství, která tento sport přináší. A tak tomu je i u mých narátorů. Většina z nich přiznává, že se třeba zúčastnili několika závodů, ale že tím hlavním důvodem a smyslem bylo ježdění pro radost a jejich místo v komunitě.

Richard Bajtek sice v roce 1987 závodil ve slalomu na CEZ open, ale na otázku, zda někdy měl nějaké skateboardové ambice, odpovídá: „*Já více méně ne, kluci mě ted'ka tahali, ještě pořád se jezdí starý kolena, jezdí se slalomy, já ty kužely dole mám, ale já si jezdím pro radost. Mý ročníky 63, 66 až 70 ale ještě pořád závodí.*“¹⁵⁵

Jaroslav Šmerek na tu samou otázku zase odpovídá: „*každej chtěl vyhrát a bejt nejrychlejší, to je normální, ale ambice, jako že bych u nás dělal nějaký sport profesionálně, a ještě k tomu obor skateboarding, tak to asi né, takže ambice ani nějak nebyly.*“¹⁵⁶

Karel Houdek poznamenává, že párkrát odjel nějaké závody, ale přehnané ambice se u něj také nikdy neprojevíly: „*Nene ne, já jsem akorát dřel a dřel, ty triky mi tam začaly padat, pak jsem párkrát odjel závody. Já jsem jako občas zajel nějaký závod, ale řekl bych, že tam šlo spíš o to setkávání. Mě šlo prostě spíš o to, že jsem poznal lidi, který se tomu fakt věnujou a který ti zase podaj jiný informace.*“¹⁵⁷

To, že ani jeden ze starších narátorů nepřemýšlel o profesionální kariéře, může souviset s povahou samotného skateboardingu, ale také s dobou, ve které narátoři vyrůstali. Odpovědi mladších narátorů se různí. Z odpovědi Vojtěcha Putyery a Aleše Nekoly vyplývá, že v současné době už žádné větší ambice nemají, ale že dříve možná nějaké měli.

Vojtěch Putyera sice na otázku, zda ve skateboardingu někdy měl nějaké vyšší ambice odpovídá: „*No ani né, už od začátku jsem věděl, že ten skate je jako extrémně těžkej a že tomu musíš zasvětit fakt celej život a bejt tak trochu magor, abys byl na trošku lepší úrovni.*“¹⁵⁸ Avšak na počátku celého našeho rozhovoru, když Vojtěch mluví o svých skateboardových začátcích, přiznává: „*seriál o skejťácích Zeke a Luther, to nás hodně inspirovalo taky co si pamatuju, koukali jsme rovnou i na nějaký videjka na internetu a snili o tom, že budeme profi skejťáci.*“¹⁵⁹

¹⁵⁵ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹⁵⁶ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹⁵⁷ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

¹⁵⁸ Rozhovor s Vojtěchem Putyrou vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

¹⁵⁹ Tamtéž

Aleš Nekola zase říká: „*Dřív možná nějaký ambice byly, ale teď už to je spíš, abych vydržel, co nejdýl to půjde, jako jezdit. Jako, že bych chtěl třeba nějaký sponzory nebo to, tak to už né.*“¹⁶⁰ Sponzoring ve skateboardingu je v dnešní době již běžnou praxí a také milníkem, kterého chce nejeden skateboardista dosáhnout. Skateboardista, který je sponzorovaný, většinou od skateboardových firem získává skateboardy, obuv nebo oblečení zdarma či za zvýhodněnou cenu. Takto získané produkty pak na oplátku propaguje např. na závodech, ve svých videích nebo na sociálních sítích. V dnešní době už tedy není pro získání sponzoringu nutné být profesionálním jezdcem a vyhrávat jeden závod za druhým, ale být něčím originální, zajímavý, bavit lidi a mít dosahy na sociálních sítích.¹⁶¹

To, jak lze takového sponzoringu dosáhnout, popisuje i narátorka Anna Růtová: „*Já vlastně nejezdím ty závody, ale vlastně to jakým směrem to jde i vzít, je to, že člověk jakoby natáčí ty videa a vlastně dělá si buď svoje videa, nebo ve velký partě nebo jako se skateshopem, nebo s nějakou značkou, to děláme vlastně s tím Darkslidem.*“¹⁶² *A pak je vlastně ten Charge,*¹⁶³ *to je značka a pak máme ještě Vans*¹⁶⁴ *tým a to mě vlastně baví nejvíc, že vlastně vyjedeme někam na skejtovou tour a tam se něco natočí, pak z toho něco vznikne buď něco většího nebo menší videjka a to mě prostě baví nejvíc. A jestli je jako něco můj cíl, tak je to asi jednou natočit nějaký velký video, kde bude můj vlastní part kde budou moje triky a bude to prostě mít nějakou dýlku a bude to mít kvalitní ty triky a už to prostě bude vypadat nějak profesionálnějc, takže to je taková moje ambice, prostě natočit nějaký pořádný video, co už bude mít nějakou úroveň řekněme.*“¹⁶⁵

4.4 Skateboardový životní styl

Skateboarding nabízí mnohem více než jen jízdu na dřevěném prkýnku. Je to způsob vyjádření, který v sobě propojuje umění, individualitu, kreativitu a svobodu. Pro mnoho skateboardistů tak tato aktivita není pouhým koníčkem, ale jelikož prostupuje celým jejich životem, můžeme již hovořit o životním stylu. Ať už se jedná o to, s kým se stýkají, jak přemýšlí, co nosí, poslouchají anebo třeba v případě mé narátorky Anny Růtové, to, jakou školu studují.

¹⁶⁰ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

¹⁶¹ JAK (NE) ZÍSKAT SPONZORING. *BOARDOM: this is scaybordink* [online]. [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://theproductofboardom.com/2013/10/02/jak-ne-ziskat-sponzoring/>

¹⁶² Darkslide.cz je internetový i kamenný skateboardový obchod

¹⁶³ Charge skateboards je česká firma zaměřující se na výrobu desek

¹⁶⁴ Vans je americká firma vyrábějící obuv pro skateboarding a oblečení

¹⁶⁵ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

Richard Bajtek říká: „*Skateboarding je jak železná košile, nedá se sundat. Jednou jsem k tomu čuchl a prostě už mě to provází celý život.*“¹⁶⁶ Když jsem se ho zeptala, jak by popsal životní styl skejťáka, okamžitě odpověděl: „*No rozhodně to neslo módu, neslo to jiný oblíkání.*“¹⁶⁷

Stejně tak odpovídá i narátor Jaroslav Šmerek: „*Ten styl byl takovej jinačí, chodili jsme jinak oblíkání. Všude kam jsme šli, tak jsme vždycky šli s prkýnkem, měli jsme ho pod pažou. Normální tenisky... tady se nedaly koupit nějaký Vansky, dneska jsou Vansky normální skejťácký tenisky, každej skejťák nosí Vansky, prakticky nic jinýho, a to tenkrát nebylo.*“¹⁶⁸

Karel Houdek zase o skateboardovém životním stylu říká: „*On byl od začátku takovej vrhnutej do toho punku jo, jako tenhlencten styl, že prostě to volnomyšlenkářství a ty hadry, to je pravda, ale že bych si jako přišel nějak extra to jako né, to mi nepřišlo, ani mě nebrali, že bych byl jako nějakěj exot nebo něco tak, to ne.*“¹⁶⁹

Z výpovědí narátorů pak vyplývá, že móda pro skateboardisty vždy byla a stále je velmi důležitá. Podle Richarda Bajtka se nosily hlavně: „*Bermudy a křiklavý trička (...).*“¹⁷⁰ Něčím ozvláštněná trička byla asi stěžejním kouskem, protože podobně reaguje i Jaroslav Šmerek: „*Byl to takovej prostě trošku jinej styl no. Každěj se snažil mít tričko s nějakým skejťáckým nápisem nebo firmou nebo něčím.*“¹⁷¹

To, že si skateboardisté nevyrobili pouze skateboardy, ale zhotovovali a přizpůsobovali k obrazu svému také oblečení, dosvědčuje výpověď Karla Houdka: „*No začalo to postupně pomaličku, na teniskách jsme si vlastně trošku vyráběli sami nějaký potisky a takhle. Šortky, tenkrát myslim, že to byla firma Vision, dělala takový plátěný šortky a půlka byla černá a půlka byla bílá a máti mi to ušila a já jsem v tom jezdil celou sezónu. Pak jsem je roztrhal a pak si je ode mě ještě vzal Petr Karlíček, ten si je spravil, sešil a pak v tom ještě jezdil v Plzni.*“¹⁷² Karel Houdek také dodává, že první tenisky, které si koupil byly od firmy Airwalk a v té době ho stály 1200 korun.

¹⁶⁶ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹⁶⁷ Tamtéž

¹⁶⁸ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹⁶⁹ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

¹⁷⁰ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹⁷¹ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹⁷² Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

O značkách, které se v době první generace skateboardistů nosily, hovoří i Jaroslav Šmerek: „Samozřejmě Thrasher, Vans a tady tohleto, ale to se tady objevovalo, že to někdo dovezl z venku. Tady se to v obchodech neprodávalo samozřejmě.“¹⁷³ Richard Bajtek zase zmiňuje značky: „Vans, Airwalk, Etnies, Thrasher, Dickies, nebo jsme si kupovali a dost i jezdili v surfařských věcech jako RipCurl.“¹⁷⁴ Richard také říká, že dříve tyto značky nebyly tolik zpopularizované, a tak je nosili pouze skateboardisté, pro které to bylo takové poznávací znamení: „(...) dneska už je to jedno, protože dneska si Vans koupí i inženýr stavař, který v životě na prkně nestál. Dříve to bylo prostě jinak, dřív si tyhle značky kupovali prostě skejtáci.“¹⁷⁵

Karel Houdek pak také zmiňuje, že někteří skateboardisté v té době využili situace a otevřeli si vlastní obchody se skateboardovým zbožím: „Roman Hanzlíček měl jeden z prvních obchodů dole v Žabovřeskách na Dominikánském náměstí, na Údolní (...) a celkem to slušně rozjel (...).“¹⁷⁶

Další nedílnou součástí skateboardového životního stylu je podle Jaroslava Šmerka hudba: „když jsme se sešli a byly závody, tak k tomu samozřejmě byla i nějaká muzika. Patřily k tomu skupiny, jako třeba Madness nebo The Specials, možná Depešáci (Depeche Mode). Takže jsme měli taky takovou trošku vyhraněnou muziku.“¹⁷⁷ Richard Bajtek zase říká: „Spousta lidí poslouchala punk nebo metal, i na ten metal a punk samozřejmě jezdili. V té době, kdy jsem se tomu já hodně věnoval, tak se jezdilo na takovou muziku jako byli Beastie Boys, Run-D.M.C., jakoby rapové kapely.“¹⁷⁸

To, že se skateboarding stal životním stylem i pro generaci mladší, dosvědčují jejich odpovědi. Vojtěch Putyera například říká: „Skateboarding není jen sport, ale i tak trochu životní styl, protože když se do toho jednou dostaneš, tak to prostě v sobě máš nadosmrti, jestli jsi k tomu přistupoval správně.“¹⁷⁹ Stejně reaguje i Anna Růtová: „Je to životní styl a celoživotní láska, protože i když třeba člověk už neskejtuje, tak se ho to ale furt drží a má k tomu ten vztah. Je to takový, že člověk je s tím propojenej pak celej život.“¹⁸⁰ Anna dodává, že skateboarding ovlivnil její život ve všech možných směrech: „Vlastně to ovlivnilo i to, že

¹⁷³ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹⁷⁴ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹⁷⁵ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

¹⁷⁶ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

¹⁷⁷ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹⁷⁸ Tamtéž

¹⁷⁹ Rozhovor s Vojtěchem Putyrou vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

¹⁸⁰ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

jsem věděla co půjdu studovat, což bych normálně asi vůbec netušila a ovlivňuje mi to i to, s kým se vídám a trávím svůj čas. ¹⁸¹ Anna v úvodu našeho rozhovoru zmiňuje, že se kvůli častým skateboardovým úrazům začala zajímat a starat o své tělo, a tak přišla na fyzioterapii. V současné době tedy studuje fyzioterapii na Vysoké škole zdravotnické v Praze.

Vojtěch Putyera pak říká: *„No, určitě hodně ovlivnil, minimálně už jako tím stylem. Jako začal jsem kvůli tomu řešit hodně tu módu a pak se to už nějak vyvíjelo třeba jinejma směrama a poznal jsem díky tomu nějaký lidi, strávil s nima čas, a to na mě prostě mělo v tu dobu, když jsem se zrovna nejvíce vyvíjel velké vliv.* ¹⁸²

Podle Vojtěcha Putyery i Aleše Nekoly je móda a estetická stránka asi největší součástí tohoto sportu. Vojtěch například říká, že skateboardové styly se neustále mění: *„Je to takovej trošku street fashion, tkanička místo pásku, dobrý skejťácký boty, flexibilní jeany, značkový trička, kšiltovky, anebo pak nějaký punkový styly no, něco crazy. Můžeš mít ale i košili. Prostě každá má nějaký svůj styl.* ¹⁸³ To potvrzuje i Anna Růtová: *„Jako ty styly jsou hrozně různý, jsou ty hodně baggy nebo naopak pak někdo má rád takovej jako upravenej styl, že skoro i někdo nosí části obleku na skejt, jakože třeba má oblekový kalhoty, nebo prostě fakt košili s límečkem. Těch stylů je fakt strašně moc. Pak jsou ještě jako pankáči, a to jsou spíš takový ty starší.* ¹⁸⁴

Aleš Nekola pak říká, že mezi nejoblíbenější značky v jeho skateboardových začátcích patřily: *„Etnies, DC a takovýhle. Dneska už je to takový, už to tolik neletí a hodně to jako ovládl Nike.* ¹⁸⁵ Vojtěch Putyera pak zmiňuje: *„Spitfire, Volcom, Stereo, Nike to je jasný, Girl skejťácká značka, spoustu značek tybrd'ó.* ¹⁸⁶

Všichni tři mladší narátoři také potvrzují, že velkou součástí je samozřejmě i hudba. Anna říká: *„rap a hiphop, je se skateboardingem vlastně tak jako spjatej od začátku, ale dneska už může člověk prostě poslouchat cokoliv a oblíkat se, jakkoliv a je to vlastně v pohodě na tom skatu.* ¹⁸⁶ To potvrzuje i odpověď Vojtěcha Putyery: *„Noo, skejt to je*

¹⁸¹ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

¹⁸² Rozhovor s Vojtěchem Putyrou vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

¹⁸³ Rozhovor s Vojtěchem Putyrou vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

¹⁸⁴ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

¹⁸⁵ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

¹⁸⁶ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

taková otevřená záležitost trošku, jako tady ta komunita, to může bejt rap a může to bejt i metal punk, ale musí to bejt fresh a já poslouchám všechno, jsem open-minded. ¹⁸⁷

Když jsem se svých narátorů ptala, co pro ně skateboarding znamená, nebo jestli ovlivnil jejich život a popřípadě jak, dostala jsem velmi podobné odpovědi. Všichni do jednoho potvrdili, že skateboarding pro ně je životním stylem a znamená pro ně v první řadě hlavně zábavu s kamarády, svobodu a formu toho, jak si vyčistit hlavu a vydat ze sebe nějakou energii. Z odpovědí pak také vyplývá, že móda i hudba jsou důležitou součástí skateboardového životního stylu, ale není to úplně ta nejpodstatnější část. Skateboarding je pro ně především o vášni a lásce k samotnému sportu. Narátoři se spojují s kulturou, estetikou a společenstvím, které kolem tohoto sportu vzniká. Móda a hudba jsou pro ně prostředky, jak tyto hodnoty vyjádřit a propojit se s dalšími skateboardisty. Skateboardisté jsou členy komunity, ale zároveň také individuálními jedinci. Jejich vystupování ve videích, volba módy, styl jejich jízdy a hudba, jsou pak ukázkami individuality, které jsou považovány za nedílnou součást skateboardové kultury.¹⁸⁸ Výpovědi mých narátorů toto tvrzení jen potvrzují.

4.5 Skateboarding a reakce okolí

Jiné nebo nové věci většinou v lidech vyvolávají určité reakce. A jelikož skateboarding v polovině 70. let byl úplně novou a dosti odlišnou záležitostí, reakce okolí se neprodleně dostavily. Jaké tyto reakce byly? Jaké jsou dnes? A proměnily se nějak během zkoumaného období?

Richard Bajtek uvádí, že skateboarding v 80. letech vyčníval nad všechny možné druhy zábavy a reakce lidí proto byly rozdílné: *„Někteří to kvitovali, že dobrý, že děcka se aspoň něčemu věnujou, že od nich maj klid, no a někteří to prostě opravdu kriminalizovali do slova a do písmene.* ¹⁸⁹

Jaroslav Šmerek zase poznamenává, že se často stávalo, že při skateboardingu přišel do styku s policií: *„Hodně lidí se na nás dívalo ještě před tou revolucí samozřejmě, jako na takový lumpy trošku, (...) chodili jsme jezdit tady do města třeba do centra do Brna, tak to*

¹⁸⁷ Rozhovor s Vojtěchem Putyerou vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

¹⁸⁸ LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7. s. 34.

¹⁸⁹ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

*se několikrát stalo, že nás tam honili policajti a prostě lidi se na nás dívali přes prsty prostě, že to nebrali jako nějaký sport nebo co, i když jinde ve světě to tak bylo, u nás pro to lidi neměli moc pochopení.*¹⁹⁰

Zkušenost s policisty měl i Karel Houdek: *„(...) jednou jsem to vzal po silnici dolů, zastavili mě policajti, sbalili mě za chůzi po vozovce a dvě hodiny mě drželi na Malátové. Pak zjistili, že muj strejda je podplukovník, tak mě pustili.*¹⁹¹ Možná by se to mohlo zdát zvláštní, ale i v dnešní době je podle zákona č. 361/2000 Sb. za chodce považována i osoba, která se (...) pohybuje na lyžích, kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení (...).¹⁹²

Karel Houdek nicméně vzpomíná i na pozitivní reakce: *„lidi, jak čekali na autobus a dívali se, jak tam jezdíme, tak nám teda fandili. Jako, když jsi jezdil na té rampě a dělal jsi nějaký triky, tak tě podporovali a třeba ti i zatleskali nebo tak.*¹⁹³

V dnešní době prý však mají lidé problém hlavně s hlukem vycházejícím ze skateparků: *„Okolní baráky si furt stěžujou na hluk. Furt se píšou petice. Byl jsem v Luhačovicích, krásnej skatepark, petice hluk jo. V Bohunicích problémy, hluk. Po této stránce jsou to takové ty negativní postoje.*¹⁹⁴

Velmi podobné zkušenosti pak mají i narátoři mladší. Anna Růtová například říká: *„jako většinou, když člověk jezdí někde v ulicích, na nějakých spotech, tak tam většinou vždycky nějaký problém s policií je. (...) lidi vlastně moc nechápou, proč bysme měli jezdit v ulicích, že vlastně oni říkaj, tady máte vedle skatepark. A my se jim snažíme vysvětlit, že jakoby to je fajn, že je tam skatepark, ale to je vlastně takový jakoby tréninkový hřiště, ale to, že člověk jde do těch ulic, tak je to vlastně takový lepší a že to je to, co my chceme dělat.*¹⁹⁵ Anna také dodává, že chápe postoj lidí, kteří si myslí, že by skateboardisté neměli ničit veřejné prostranství, když mají v blízkosti skatepark, ale také říká, že: *„by bylo fajn, aby ty lidi byli mnohem víc otevřený a pochopili tu naši stránku věci.*¹⁹⁶ Na závěr pak dodává, že vždy záleží na přístupu a pokud nějaký konflikt nastane, je důležité jednat v klidu:

¹⁹⁰ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

¹⁹¹ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

¹⁹² ČESKO. Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2023 [cit. 2. 5. 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>

¹⁹³ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

¹⁹⁴ Tamtéž

¹⁹⁵ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

¹⁹⁶ Tamtéž

„většinou, když přijdou nějaký policajti nebo nějaký majitel, tak je to asi taky o přístupu toho skejtáka. Že vlastně jako, já většinou, když něco vyřizuju, tak to řeším v klidu a snažim se to vykomunikovat, ale jsou jako skejtáci, který tohle vůbec nezvládaj.“¹⁹⁷

V podstatě stejné zkušenosti má i Aleš Nekola: *„Když jezdíme, někde ve městě v ulicích, tak nás jako vyhazujou z těch míst no.“¹⁹⁸* Aleš také dodává, že přístupy lidí se ale v různých destinacích liší: *„tady v Čechách někde jezdiš a prostě vyleze bába z okna a volá policajty, ale třeba v jinejch městech, jsme třeba byli třikrát v tý Barceloně a tam je to zase jiný, ty lidi jsou úplně jiný. Že je to naopak, že třeba starej děda si tam přijde sednout a sedí a kouká a tleská a tady je to naopak no, tady volaj policajty.“¹⁹⁹*

Vojtěch Putyera říká: *„Lidi většinou reagujou ošklivě, nebo jako né úplně pozitivně na hluk no, když jim jezdiš před panelákem na zámkový dlažbě, a ještě se tam u toho třeba na hlas bavíte, tak to lidem začne vadit. Hlavně takovým těm starším ženskejm. Takže občas někdo nějaký kecy má, ale občas se někdo třeba i podívá a pochválí ti třeba nějaký dobrý triky nebo styl.“²⁰⁰* Vojtěch také vzpomíná na setkání s policistou: *„tady jako nebyly vůbec žádný dobrý pouliční překážky a ten skatepark byl taky hroznej, tak za náma přišel ten policajt, když jsme byli tam v tom podchodu, kde byl aspoň hladkej povrch na rozdíl od toho skateparku. Pršelo a on nám začal nadávat, že proč nejezdíme na skateparku.“²⁰¹*

Na základě rozhovorů lze říct, že streetový skateboarding, tedy skateboarding provozovaný ve městech a veřejných prostranstvích, byl problémem od samého počátku. Skateboardisté byli a stále jsou v centru pozornosti policie, která občas ani sama netuší, podle kterého zákona se v případě skateboardistů řídit. Skateboardistům tak zakazují jízdu po chodníku z důvodu ohrožování chodců. Jízda po silnici je ale podle zákona také špatně, jelikož skateboardista je považován za chodce, stejně tak jako například bruslař.²⁰² Některá města tento problém se skateboardisty dokonce začala řešit také pomocí tzv. skate stopperů, což jsou zařízení znemožňující skateboarding, umístěná na městském majetku, jako jsou

¹⁹⁷ Tamtéž

¹⁹⁸ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

¹⁹⁹ Tamtéž

²⁰⁰ Rozhovor s Vojtěchem Putyrou vedla Michaela Cviková, dne 11. prosince 2022

²⁰¹ Tamtéž

²⁰² Legalita skateboardingu v ČR, aneb jak se na skejtáky dívá zákon? *Boardmag.cz* [online]. 22.7.2021 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.boardmag.cz/video/legalita-skateboardingu-v-cr-aneb-jak-se-na-skejtaky-diva-zakon/>

např. lavičky nebo zábradlí.²⁰³ Z rozhovorů pak vyplývá, že za dobu 43. let se zas tak moc nezměnilo a střety skateboardistů s policisty jsou stále na denním pořádku.

Jeden z narátorů poznamenává, že přístupy lidí ke skateboardingu se ale ve světě liší. Například Edmund Bacon, americký urbanista a architekt nepovažoval pouliční skateboardisty za vandaly, na které je potřeba dohlížet, ale pokládal je za skutečnou tvůrčí sílu, která má schopnost oživovat mrtvé prostory.²⁰⁴ Za takové oživené místo můžeme pokládat například náš pražský Stalin, tedy místo, na kterém stál původně Stalinův pomník. Skateboarding na Stalinu nemá žádný oficiální status, ale je zde dlouhodobě tolerován. Ve světě existuje několik takových míst, která nebyla pro skateboarding primárně vytvořena, ale jsou skateboardisty hojně využívána a okolím tolerována. Takovým místům se pak říká Found places.²⁰⁵

Narátoři uvádějí, že velkým problémem pro okolí, je také hluk vycházející ze skateparků. A pro samotné skateboardisty pak špatně postavené skateparky. Možná by tedy bylo dobré při výstavbě skateparků, myslet na hluk, stavět skateparky dál od obytných zón a jejich výstavbu také konzultovat se samotnými skateboardisty. Z rozhovorů také vyplývá, že ne všichni vždy reagují na skateboarding pouze negativně. Role přihlížejících, kteří skateboarding dokážou ocenit, a berou ho jako oživení šedé městské každodennosti jsou důležité.

Jedním z možných řešení tohoto problému by pak mohlo být, přestat brát skateboarding jako problém a uvědomit si, že může městům přinést určitou společenskou a kulturní hodnotu. Města by se tedy měla snažit nejen opravovat a investovat do svých skateboardových zařízení, ale také uvažovat o integrovaných prostorech ve městě jak pro skateboardisty, tak pro ne-skeboardisty.²⁰⁶

²⁰³ LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7. s. 23.

²⁰⁴ LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7. s. 25.

²⁰⁵ Legalita skateboardingu v ČR, aneb jak se na skejťáky dívá zákon? *Boardmag.cz* [online]. 22.7.2021 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.boardmag.cz/video/legalita-skateboarding-u-v-cr-aneb-jak-se-na-skejtaky-diva-zakon/>

²⁰⁶ LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7. s. 54.

4.6 Vývoj a budoucnost skateboardingu

Jak vidí budoucnost skateboardingu samotní aktéři? Jak se dívají na zařazení skateboardingu mezi olympijské sporty a jaký mají pocit z nynější skateboardingové scény?

Karel Houdek říká: „(...) *ten skejt se furt šroubuje někam dál, furt se jako ve všech odvětvích prostě vyvíjí a zdokonaluje. Už je to takový trošku přetechnizovaný, ale dobře se na to dívá. A ta věková hranice se trošku snižuje mám pocit. Jakože jezdí mladší kluci 13-15 let, ti starší jezdijou taky samozřejmě jo, ale ty mladší, ty se s tím prostě nemažou.*“²⁰⁷

Jaroslav Šmerek zase poznamenává: „*Posouvá se to jako hodně dopředu, prostě jsou jiný materiály, jiný prkna.*“²⁰⁸

Richard Bajtek pak upozorňuje na to, že dnešní generace má mnohem více možností, než měla jeho zakládající generace v 70. letech: „*Je dobré si uvědomit, co ti mladí oproti nám mají. Můžou začínat daleko dříve a ta cesta je vyšlapaná. Dneska i v tom blbém Sportisimu anebo v Decathlonu si dokonce to prkno můžu i vyzkoušet, projet se na něm a zase ho vrátit zpátky. Dneska už jsou prkna na poměrně slušné úrovni.*“²⁰⁹ Richard také dodává: „*Kdybysme my měli takový prkna, tak jsme daleko dál. Ta dnešní generace si ani neuvědomuje, jakou obrovskou má výhodu. My jsme se třeba v těch tricích tak daleko nedostali, už jsme byli staří a už nás to tak nebavilo, už jsme spíše tihli k těm slalomovým věcem a málo nás zůstalo u toho streetfreestylu, protože freestyle a streetstyle se vlastně sloučily. Dneska v podstatě zůstala rampa, street, freestyle jako takovej se nejezdí a jezdí se slalom, už se ani myslím neskáče do výšky.*“²¹⁰

O budoucnosti slalomu se zmiňuje také Jaroslav Šmerek: „*Jde to teďka dost do útlumu mi připadá, protože žádní noví mladí nepřibývají. My co jezdíme, tak už nás spíš ubývá, než přibývá, takže budoucnost slalomu nevidím úplně dobře. Jinde ve světě tam aj třeba jo, tam si myslím, že se to udržuje a že se to aj někde trošičku rozšiřuje.*“²¹¹

Zařazení skateboardingu do olympijských her je velkým tématem nejen pro samotné skateboardisty. Richard Bajtek například říká: „*Je to dobře, je to sport jako každěj jinej. Ať vezme člověk cyklistiku nebo lyže nebo cokoliv, prostě ten skateboarding je si myslím*

²⁰⁷ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

²⁰⁸ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

²⁰⁹ Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

²¹⁰ Tamtéž

²¹¹ Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16. prosince 2022

*právoplatným sportem. Samozřejmě, když se ten skateboarding dostane na olympiádu dobře, když se tam udrží dvě, tři olympiády, je to jenom dobře.*²¹²

Karel Houdek v olympiádě spatřuje jak pozitiva, tak ale také negativa, bojí se, aby tím skateboarding neztratil svůj původní smysl: „*Noo já si myslím, že ta olympiáda, jakože dobrý, že tam je jako pokrok v tom, že je jako pěkný, když ti lidi berou na vědomí ten skejt, že je to už opravdu sport, jako každéj jinej. Ale já jsem bral ten skejt spíš jako životní styl, jako volnomyšlenkářství, jako takovou zábavu. Že prostě zas takový ty vrcholový sporty, to máš antidopingový kontroly a abych jel na závody a nemohl si vzít třeba ani paralen jo, protože je v tom nějaká složka, která by mě mohla ovlivnit v něčem, a někdo mi potom udělal antidopingovou kontrolu, je to na můj vkus už takový přehnaný.*“²¹³

Podobně to pak vidí i generace mladší. Anna přiznává, že se pohled lidí na skateboarding za tu dobu, co jezdí určitě proměnil, a to i díky olympiádě: „*Vlastně víc lidí ví, o co jde, už jak to bylo na tý olympiádě, tak jako i babičky a dědové vědí, co to ten skateboarding je. Už si lidi vyloženě nemyslej, že člověk musí bejt jako feťák, nebo pankáč, že vlastně existuje spousta druhů skejtáků a už to není jen jedna sorta lidí a miň se toho ty lidi bojejt.*“²¹⁴ Aleš Nekola to vidí podobně: „*jo, možná i tím, když se to dostalo na olympiádu, že to je možná takový serióznější, že to není jen takový flákání se venku, ale že fakt se prostě jezdí, takže asi k pozitivnímu určitě.*“²¹⁵

Samotnou olympiádu pak Anna nazývá kontroverzním tématem. Přiznává, že olympiáda má na skateboarding mnoho pozitivních ale i negativních dopadů: „*Jako já nejsem vlastně ani proti ani pro. Jakože jo, přijde mi, že někdo je na to úplně stavěnej a prostě se pro to narodil, aby byl olympijskej závodník a někdo to prostě cejtí úplně jinak a myslí si, že je to jako něco úplně špatnýho, že se tím z toho skejtu dělá úplně něco jinýho, než to má bejt. Což já zase chápu, ale jako myslím si, že z toho skejtu by se stalo něco jinýho i bez tý olympiády, že se to prostě vyvíjí samo o sobě, že ten člověk prostě nezastaví ten pokrok. A zas ta olympiáda může mít nějaký pozitivní dopady na ty skateparky a na to chápání lidí, a tak celkově to povědomí, takže víc peněz v tom asi může bejt, pak víc třeba nějakých výhod*

²¹² Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29. listopadu 2022

²¹³ Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

²¹⁴ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

²¹⁵ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

pro ty, co v tom soutěžej, jakože se jim platěj nějaký náklady na ty výlety třeba. Takže, jo může to mít prostě oboje jak pro i proti.“²¹⁶

Aleš Nekola o skateboardingu na olympijských hrách smýšlí podobně jako Anna: „*No, je to takový, že ten skateboarding byl vždycky takovej o svobodě žejo, ale tady to je najednou jakoby prostě už fakt sport. Ale myslim si, že to tomu pomůže. Že i ty firmy si toho začínaj všímat a pouštěj do toho víc peněz. Jako je to rozdělený na takový tábory zase v tý komunitě. Že někdo je proti žejo, ale jako já jsem celkově asi pro, víc se ten sport tak jakože zvedl, že to není takový nějaký flákání se venku, ale jakože to je prostě sport. Je to prostě takový seriózní.*“²¹⁷

Aleš pak také říká, že budoucnost skateboardingu vidí pozitivně: „*Podle mě i díky tý olympiádě do toho proudí asi víc peněz, že se staví furt víc těch skateparků, a tak a možná bude jezdit víc a víc lidí a já si myslim, že budoucnost vypadá dobře no.*“²¹⁸

V návaznosti na olympiádu Anna podotýká, že se skateboardingová komunita začala dělit nejen ve svých názorech: „*Vlastně se to teďka dělí na takový jakoby víc sportovce a na takový ty co si to jako užívaj spíš a pak je jako něco mezi třeba. Ale pak jsou i takový lidi, co jsou vyhrocený, co ten skejt teďka maj vyloženě jako takovej fitness, berou to prostě jak fitko, opravdu si měřej 40 minut, je to fakt trénink. Už to jako není podle mě takovej ten skejt, co by člověk čekal.*“²¹⁹ Anna poté dovysvětluje: „*Spousta skejtáků to má dneska prostě tak, jakože maj svý cíle, určej si je a opravdu jako trénujou jenom nějakou určitou věc. Maj to naplánovaný, maj rozvrh, ale jako normální podle mě je asi přijít do skateparku, pokecat s lidma a zjistit na co má člověk náladu. Ale jako jo, je to prostě každýho věc.*“²²⁰

K profesionalizaci tohoto sportu se vyjadřuje také Aleš Nekola: „*(...) jsou prostě různý typy no. Někdo to vůbec neřeší, některý si točej jenom videa, některý jsou zaměřený jenom na ty závody a ty právě dělaj to, že oni maj dokonce trenéra. Jsem vždycky říkal, že skejt je super, že nemám žádnýho trenéra a všechno si to trénuju prostě sám podle sebe. Ale teď už to normálně je. I třeba Habanec má prej nějakýho trenéra. Maj reprezentaci a maj trenéra.*“

²¹⁶ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

²¹⁷ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

²¹⁸ Tamtéž

²¹⁹ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

²²⁰ Tamtéž

Jako ono je na jednu stranu dobrý se o sebe starat, aby to, to tělo vydrželo. Ale takový to, kdy oni si opravdu měřej minuty, tak to je moc. ²²¹

Důležitou věcí, ke které se nevyjadřuje pouze Aleš, ale také Anna je komercializace tohoto sportu: *„Hodně to ovládl Nike, když vstoupil do skateboardingu, asi tak 10 let zpátky. Oni jsou prostě velká korporace a když za ně jezdí ty jezdci, tak jim dávaj prostě větší prachy. Takže ranec jezdců přechází k nim a krachujou jakoby ty menší firmy no, takže ten Nike je hodně rozšířenej. Ale jako na druhou stranu, já mám ty Najky rád, jezdí se v nich dobře. Ale má to takovej ten opačnej dopad, že to ničí ty menší firmy.* ²²²

Anna říká, že komercializace má neblahý dopad na menší skateboardingové obchody vlastněné skateboardisty: *„Ted' řešíme takovou věc, že jakoby u nás ve skateshopu to prostě vlastní kluk, kterej skejtuje a vlastně to dělá hodně srdcem, vrací to tý komunitě zpátky. Dělá hodně akcí, natáčíme ty videa a hodně se jako snaží to co nejvíc vrátit tý komunitě, takže vlastně ten výdělek se jako hodně prorývá s těma akcema. A ted' je trošku takovej problém, že jak je ten trh hodně přeplněnej a skejtové věci si ted' člověk dokáže koupit i třeba na Zalandu a na těchhle komerčních stránkách, tak vlastně ty malý skejtschopy a ty skejtschopy, co vlastněj skejtáci, už tolik nevydělávaj. Protože oni tu cenu jakoby nemůžou dát zas tak dolu, protože prostě nemaj peníze na to, aby podceňovali ty věci. Takže ted' je tady trošku takovej problém, kterej nastal po tom covidu, že vlastně ty malý skejtschopy se častokrát nedokážou uživit a musej se rušit a tím vlastně ta komunita přichází o strašně moc hezkejch akcí a o to stmelování tý komunity.* ²²³ Anna v zápětí dodává, že chápe, že si člověk chce nakoupit, co nejlevněji to jen jde, protože sám třeba nemá tolik finančních prostředků, ale že je důležité se nad tím občas zamyslet a své oblíbené skateboardingové obchody podpořit. Říká: *„I pro mladší kluky, který ještě třeba neznaj tu komunitu a nevědí ještě nic moc o skejtu, tak je fajn jít do toho skejtschopu, vidět tam vlastně ty lidi, co opravdu jezděj a můžou jim jako něco říct, doporučit, než si vlastně ty skejtové potřeby kupovat někde jinde a prostě nemít tam vůbec to propojení s tou komunitou, to si myslim, že člověk přichází o hodně.* ²²⁴

²²¹ Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

²²² Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023

²²³ Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31. března 2023

²²⁴ Tamtéž

5 Závěr

Cílem práce byla snaha přiblížit českou skateboardingovou komunitu, a to na základě polostrukturovaných rozhovorů se šesti vhodně zvolenými narátory. Tyto rozhovory se staly klíčovými pro zodpovězení mé výzkumné otázky. Zajímalo mě, jak členové současné české skateboardingové komunity konstruují vlastní vztah k samotnému skateboardingu a jak reflektují jeho současnou podobu. Pro získání komplexnějšího obrazu skateboardingu byli osloveni tři narátoři generace starší, tedy generace, která stála u zrodu skateboardingu u nás a tři narátoři generace mladší, tedy současná skateboardingová generace. Tento mezigenerační rozdíl mi umožnil získat ucelenější obraz. Pro lepší orientaci ve zkoumaném tématu bylo na základě předchozího studia literatury stanoveno šest hlavních tematických okruhů, jimž jsem se v práci věnovala.

Práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části jsem se nejprve věnovala nastínění užitých metodologických postupů, dále následovala kapitola zabývající se historií skateboardingu a vybranými problémy. Konkrétně jsem se zajímala o československý historický kontext skateboardingu, ale také světovou historii se zaměřením na USA, tedy místo vzniku. Vybrané problémy, na které jsem narazila v průběhu studia literatury a později v teoretické části také zpracovala byly následující: profesionalizace, komercializace a olympijské hry.

Obsahem praktické části je pak analýza získaných rozhovorů, podložených hlavními tematickými okruhy a jejich následná interpretace. Zajímala mě témata: skateboardové začátky, skateboardová komunita, skateboardové ambice, skateboardový životní styl, skateboarding a reakce okolí, vývoj a budoucnost skateboardingu.

Odraz velmi pozitivního vztahu narátorů ke skateboardingu můžeme pozorovat na tom, jak se narátoři ke skateboardingu vyjadřují, jak zasněně vzpomínají, nebo jak nadšeně o něm hovoří. Za celou dobu vedení rozhovorů se mi podařilo získat pouze jeden negativní aspekt, který s sebou skateboarding přináší, a tím jsou možná zranění. Jak jsem zjistila na základě studia příslušné literatury, za nedílnou součást skateboardingové kultury je považována individualita. Individualita ve smyslu specifčnosti celé komunity, ale také osobitosti každého jednoho skateboardisty. Stejně tak, jako se liší osobnost každého skateboardisty, lišily se pak i jejich odpovědi. Odpovědi, které jsem prostřednictvím

rozhovorů s různými narátory získala, ale lze označit za poměrně konzistentní. Starší narátoři v nich sice občas zdůrazňují, jaké výhody oproti nim má dnešní generace skateboardistů. Mladší generace si ale pak naproti tomu velmi dobře uvědomuje, jakou historii za sebou skateboarding má a původní hodnoty skateboardingu nebere na lehkou váhu. To můžeme vidět třeba na příkladu nespokojenosti mladších narátorů, kteří se obávají o budoucnost svých oblíbených skateboardových obchodů, často vlastněných samotnými skateboardisty, které jsou v současné době válčovány velkými korporacemi. Moc dobře si tedy uvědomují, jakou hodnotu tyto obchody pro skateboardingovou komunitu mají a o co vše může komunita tímto způsobem přijít.

Literatura taktéž uvádí, že skateboarding může být pojat také jako individuální sport. Z výpovědí narátorů však vyplynulo, že k takovému individualismu ale více méně nedochází, jelikož klíčovou hodnotou skateboardingu je pro samotné aktéry právě přátelství a komunita, která se okolo této aktivity tvoří. Skateboardisté tak provozují tuto aktivitu společně, ale každý svým vlastním způsobem. Narátoři pak uvádějí, že prostřednictvím skateboardingu jsou schopni nacházet jiné lidi, jejichž zájmy se shodují s jejich vlastními. U starších narátorů by se taková soudržnost možná dala očekávat vzhledem k jejich skateboardovým začátkům, kdy se skateboarding utvářel v malých skupinkách, veškeré informace byly v tu dobu velmi cenné, a jelikož tyto informace nebylo možné získat jinak než prostřednictvím zahraničních časopisů anebo jiných skateboardistů, tak jim nezbývala jiná možnost než se družit. U mladších narátorů to zas až tak jisté není, jelikož tato generace již měla k dispozici větší množství informací, které byly snáze dostupné, a tudíž nemusela informace shánět po kamarádech. I přesto jsou však tato přátelství utvořená díky skateboardové komunitě pro narátory mladší stejně významná, jako pro generaci původní.

Při zkoumání jsem také narazila na důležité téma, které je třeba zmínit. Výpovědi narátorů z řad mužů se zdají být do určité míry idealizované. Nemít narátorku Annu Růtovou, sociální aspekt skateboardingové komunity by se mohl zdát zcela bezproblémovým. Anna Růtová mě však dovedla na další důležité téma, a tím jsou ženy ve skateboardingu a jak ke skateboardistkám přistupují mužští skateboardisté. Narátoři často uváděli, že dívky ve skateboardovém světě akceptují, obdivují, ale neradi se dívají na to, když padají. Tuto problematiku jsem ve své práci pouze naznačila, jelikož je to obsáhlé téma, na které mi už bohužel nezbýval prostor. Doporučuji toto téma tedy k dalšímu detailnějšímu

zkoumání na větším vzorku žen. Zajímavé by také mohlo být porovnání perspektivy skateboardistek rozdílných generací.

Dalším důležitým tématem, které také vyplynulo z rozhovorů jsou olympijské hry. K tomuto tématu se v postojích některých starších, ale stejně tak i mladších narátorů objevuje jistá ambivalence. Anna Růtová olympijské hry například nazývá kontroverzním tématem. Osobně mě překvapilo, že se nikdo z narátorů proti olympijským hrám vyloženě negativně nevymezuje. Všichni si uvědomují, jaká pozitiva, ale i negativa olympijské hry mohou přinést. Aleš Nekola například zmiňuje finanční podporu, která může znamenat výstavbu nových a lepších skateparků. Karel Houdek se naopak trochu obává ztráty původního smyslu skateboardingu. Ať tak či onak, podle narátorů je skateboarding sport, jako každý jiný a na olympijských hrách si zaslouží být.

Díky životním příběhům a vzpomínkám jak pamětníků, tak současné generace výzkum poskytuje jedinečné informace, které přibližují a vysvětlují stanovené téma.

Seznam pramenů a literatury

Literatura:

1. BORDEN, Iain. *Skateboarding and the city: a complete history*. London: Bloomsbury Visual Arts, 2019. ISBN 978-1472583451.
2. BROOKE, Michael. *The concrete wave: The History of Skateboarding*. Toronto: Warwick Publishing, 1999. ISBN 1-894020-54-5.
3. CLARK, Jonathan Russell. *Skateboard*. United States of America: Bloomsbury Academic & Professional, 2022. Object Lessons. ISBN 9781501367489.
4. DOVALIL, Josef. *Olympismus*. Praha: Olympia, 2004. 219 stran: černobílé ilustrace, fotografie, grafy, tabulky. ISBN 80-7033-871-7
5. GIFFORD, Clive. *Skateboarding*. The US: DK Children, 2006. ISBN 0756620740.
6. KANE, Steven. *Skateboard: průvodce základními technikami skateboardingu*. [1. vyd.]. Praha: Cesty, 1998. ISBN 80-7181-212-9.
7. KARAS, Martin a Jaroslav KUČERA. *Skateboarding*. Brno: Computer Press, 2004. 120 stran. ISBN 80-251-0273-4.
8. KILBERTH, Veith and Jürgen SCHWIER. *Skateboarding Between Subculture and the Olympics*. Bielefeld: transcript Verlag, 2019. ISBN 3-8394-4765-8. Dostupné z: doi:10.14361/9783839447659
9. LOMBARD, Kara-Jane. *Skateboarding: subcultures, sites and shifts*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. ISBN 978-1-315-73757-7
10. LOUISON, Cole. *The Impossible: Rodney Mullen, Ryan Sheckler, and the Anti-Gravity History of Skateboarding*. the United States of America: Lyons Press, 2011. ISBN 0762770260.
11. NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.
12. OVERSTREET, Martina a Michal NANORU. *Prkýnka na maso jsme uřízli: český skateboarding před rokem 1990*. Praha: Yinachi, 2013. ISBN 978-80-904735-5-3.
13. SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. 223 s.; 21 cm. ISBN 978-80-247-2562-8.
14. SLUKA, Tomáš. *Profesionální sportovec: (právní a ekonomické aspekty)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. 199 s.: il.; 22 cm. ISBN 978-80-903609-5-2.
15. VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2015. 326 stran; 21 cm. ISBN 978-80-246-2931-5.
16. VLADIMIR 518. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. Praha: BiggBoss, 2016. 813 stran. ISBN 978-80-906019-9-4.

Kvalifikační práce:

1. FABEŠOVÁ, Iveta. První skateboardingová generace v Československu. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií. Pracoviště Orální historie – soudobých dějin. Vedoucí práce Přemysl HOUDA.
2. PLŠEK, Jiří. Komercionalizace sportu [online]. Brno, 2005 [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ebfso/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií. Vedoucí práce Aleš SEKOT.
3. CHMELÍK, Ondřej. *Historie slalomového skateboardingu na území České republiky*. Olomouc, 2021. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Vedoucí práce Milada Truksová

Elektronické články:

1. D'ORAZIO, Dax, 2021. Skateboarding's Olympic Moment: The Gendered Contours of Sportification. *Journal of sport and social issues* [online]. Los Angeles, CA: SAGE Publications, 45(5), 395-425 [cit. 2023-06-06]. ISSN 0193-7235. Dostupné z: doi:10.1177/0193723520928595

Internetové zdroje:

1. Euroskate'88, 2018. In: www.facebook.com [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/euroskate88/photos/a.214025199323601/214031785989609/>
2. Historie czechskateboarding. *Czech skate-boarding* [online]. [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: https://www.czechskateboarding.cz/o-czechskateboarding_historie-czechskateboarding
3. Historie skate slalom. ČASS [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://skateslalom.cz/asociace/historie-skate-slalom/>
4. JAK (NE) ZÍSKAT SPONZORING. *BOARDOM: this is scaybordink* [online]. [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://theproductofboardom.com/2013/10/02/jak-ne-ziskat-sponzoring/>
5. KING, Larry. Skateboarding At The 2020 Tokyo Olympics | Tony Hawk | Larry King Now - Ora TV. *Youtube.com* [online]. 27. 2. 2014 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://youtu.be/TnHkdHXzNDM>
6. Legalita skateboardingu v ČR, aneb jak se na skejtáky dívá zákon? *Boardmag.cz* [online]. 22.7.2021 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.boardmag.cz/video/legalita-skateboardingu-v-cr-aneb-jak-se-na-skejtaky-diva-zakon/>
7. LUU, David, 2023. JAK SI SPRÁVNĚ VYBRAT SKEJTA? A JAK HO POSKLÁDAT. *Youtube* [online]. 26. 4. 2023 [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://youtu.be/22FffBtvFU0>
8. NOVOTNÝ, Ondřej. Skateboarding na olympiádě nechceme, bouří se část komunity. Už vznikla i petice. *Lidovky.cz* [online]. 13.10.2015 [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/sport/ostatni-sporty/skateboarding-na-oh-nehceme-protestuje-cast-komunity.A151013_142518_in-sport-ostatni_lso

9. SKATEBOARDING JE OLYMPIJSKÝM SPORTEM: Jak to celé vzniklo? *Czech skateboarding* [online]. [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://www.czechskateboarding.cz/novinky/skateboarding-je-olympijskym-sportem-otazky-a-odpovedi>
10. SKATEBOARDING NA OLYMPIÁDĚ. *CRANESS* [online]. [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://craness.cz/blogs/skateboarding/skateboard-na-olympiade>
11. STARÝ KOLENA 2017. *ČASS* [online]. [cit. 2023-06-18]. Dostupné z: <https://skateslalom.cz/stary-kolena/>
12. STEJSKAL, Tomáš. Skateboarding byl svoboda, kutilství i závan Ameriky, říká divadelník Petr Forman. *Aktuálně.cz* [online]. 9. 9. 2018 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/petr-forman-king-skate-skateboarding-deadtown-rozhovor/r~d1abd13cb43f11e88bfaac1f6b220ee8/>
13. Tony Hawk says the Olympics need skateboarding. *MEN'S JOURNAL: Adventure* [online]. 5.12.2019 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.mensjournal.com/adventure/tony-hawk-says-olympics-need-skateboarding>
14. Who is GRLSWIRL: Our mission, our vision and our story., 2023. *Grlswirl* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://www.grlswirl.com/pages/who-is-grlswirl>

Filmy:

- *Bones Brigade: An Autobiography* [dokumentární film], Režie Stacy PERALTA. United States, 2012.
- *Dogtown and Z-Boys* [dokumentární film], Stacy PERALTA, United States, 2001.
- *King Skate* [dokumentární film], Režie Šimon ŠAFRÁNEK. Česká republika, 2018.
- *Skaterdater* [film], Režie Noel BLACK. United States, 1968.
- *The devil's toy* [dokumentární film], Režie Claude JUTRA. Kanada, 1966.
- *The Lords of Dogtown* [životopisný film], Režie Catherine HARDWICKE. USA / Německo, 2005

Životopisné rozhovory s narátory:

- Rozhovor s Richardem Bajtkem vedla Michaela Cviková, dne 29.listopadu 2022
- Rozhovor s Vojtěchem Putyerou vedla Michaela Cviková, dne 11.prosince 2022
- Rozhovor s Jaroslavem Šmerkem vedla Michaela Cviková, dne 16.prosince 2022
- Rozhovor s Annou Růtovou vedla Michaela Cviková, dne 31.března 2023
- Rozhovor s Alešem Nekolou vedla Michaela Cviková, dne 2. dubna 2023
- Rozhovor s Karlem Houdkem vedla Michaela Cviková, dne 14. dubna 2023

Přílohy

Medailonky:

ANNA RŮTOVÁ

Anně Růtové je 23 let, narodila se 4. listopadu 1999, konkrétně pochází z Prahy západ. Vystudovala obecné Gymnázium v Modřanech a v současné době studuje fyzioterapii na Vysoké škole zdravotnické v Praze. Sama říká, že skateboarding prostupuje celým jejím životem a že nebýt skateboardingu, tak by určitě nevěděla ani co jít studovat. Kvůli skateboardovým úrazům se Anna začala zajímat a starat o své tělo, a tak přišla na fyzioterapii. Anna pochází ze sportovně založené rodiny, od malička se tedy věnovala nejrůznějším sportům, dlouhou dobu hrála fotbal a poté se díky svému otci dostala také k surfování a skateboardingu. U surfování a skateboardingu už zůstala a věnuje se jim na denní bázi. V současné době je Anna součástí české surfové reprezentace a zároveň patří k nejlepším skateboardistkám u nás.

RICHARD BAJTEK

Richard Bajtek se narodil 5. června roku 1966 v Brně. V Brně prožil zhruba prvních 20 let a poté přesídlil do Žatce kde i nadále žije. Narátor má dva bratry. V dětství se věnoval závodnímu plavání. Skateboardingu se ale věnuje téměř celý život, zhruba od 8 let až do současné doby, kdy ještě teď jezdí s „klukama“, jak říká, Stará kolena. Lásku ke skateboardingu předává dalším generacím. V současné době, má dceru a syna, kteří se také skateboardingu věnují. Richard se díky skateboardingu, (bylo potřeba si šít vlastní chrániče) dostal k šití a u toho také zůstal.

VOJTĚCH PUTYERA

Vojtěch Putyera se narodil 21.9.1998. Pochází z jak on sám říká, toho nejlepšího města na světě, kterým je podle něj Kadaň. Vojtěch vystudoval střední školu stavební. V současné době se živí jako živnostník, pracuje v oboru stavebnictví, ale pokouší se také o podnikání v oblasti designu. Vojtěch je sportovní typ, od malička provozoval nejrůznější sporty, nějakou dobu se věnoval i hokeji a velkou část svého dosavadního života věnoval právě skateboardingu, skateboarding podle něj není jen sport, ale i tak trochu životní styl, říká, že, když se do toho jednou člověk dostane, tak to prostě v sobě má už nadosmrti, pokud k tomu ovšem přistupoval správně.

JAROSLAV ŠMEREK

Jaroslav Šmerek se narodil 31. května 1966. Je to rodák z Brna. Na skateboardu začal jezdit od svých dvanácti let a skateboardingu se věnuje do teď. Jaroslav patří mezi první skateboardisty u nás, kteří se věnovali převážně disciplíně slalomu a u slalomu také zůstal. Má podporující manželku a dva syny ve věku dvacet pět a třicet dva let, kteří se skateboardingu také věnují. V současné době je majitelem brněnského lokálu u Bernardýna a také provozovatelem půjčovny limuzín, protože stejně tak jako skateboarding miluje Jaroslav i auta.

ALEŠ NEKOLA

Aleši Nekolovi je dvacet devět let, narodil se v Praze, ale už od jednoho roku žije v Žatci. Vystudoval střední školu odbornou v Chomutově, čtyřletý obor mechanik strojních zařízení ukončený maturitní zkouškou. Poté začal pracovat v Lounech, kde v jedné z fabrik dělal šest let mechanika. V současné době už čtyři roky pracuje ve firmě Solarturbines v Žatci. Aleš na skateboardu začal jezdit v 10 letech a skateboardingu se věnuje dodnes. Říká, že od malička nedělal žádné jiné sporty, odjakživa se věnuje pouze skateboardingu.

KAREL HOUDEK

Karel Houdek se narodil 12. července 1963. Část svého mládí prožil na venkově v malé vesnici nedaleko Moravského Krumlova. Když mu bylo šest let, odstěhoval se s rodinou do Brna. Nicméně, i poté se do Moravského Krumlova pravidelně vracel, takže jak říká, z části žil tam a z části v Brně. Po návratu z vojny se oženil a nyní má jednu dospělou dceru. V mládí se vyučil a nyní pracuje v dopravním podniku. Ještě do nedávna měl dokonce dvě zaměstnání, pracoval jako mechanik a zároveň řidič zájezdových autobusů. Kromě toho, že miluje skateboarding, je také vášnivým motorkářem. Jak sám přiznává, na stará kolena si dokonce pořídil Harley-Davidsona. K tomuto koníčku ho, ale prý také přivedl skateboarding.

Obrazové přílohy:

- 1) Titulní strana časopisu Květy, č.52, Datum vydání 29.12.1977, vyd. Praha: Rudé právo, 1951-1990
- 2) Článek o skateboardingu v časopise Květy, č.52 z roku 1977, Vydav. od r. 1974: ÚV KSČ ve vyd. Rudé právo.
- 3) Richard Bajtek ve stojce Brno Velodrom 1984

- 4) Brno Velodrom 1984
- 5) Richard Bajtek předvádí stoj na rukou na dvou skateboardech
- 6) Betonové formy na výrobu skateboardových prken do U-rampy, horní forma pro streetová prkna
- 7) Dřevěná forma na slalomové desky
- 8) Skateboard polské výroby (asi) z roku 1978 (asi) a roller truck (brusle) red stone originál Amerika rok 1982-3(asi)
- 9) Skateboard polské výroby (asi) z roku 1978 (asi) a roller truck (brusle) red stone originál Amerika rok 1982-3(asi)
- 10) Doma vyráběné chrániče, nalevo z fotbalových rok okolo 1982, napravo už silně podobný chráničům od firmy Rector rok 1985
- 11) Slalomové prkno, slepené Paginelem z Brna v roce 1987 a trucky odlité v Královopolské – Velká Býteš ve stejném roce (okopírované PRO – GLASS)
- 12) Rampové desky vyráběné Richardem Bajtkem – červená rok 1986, modrá rok 1988, trucky originály Independent – STAGE V, kola OJ II a Bullet
- 13) Narátor Richard Bajtek s návrhem skateboardové desky
- 14) Stavitelný truck na slalomové desce
- 15) Rozhovor s Karlem Houdkem v časopise Board



Obrázek č.1

Trdí se, že prkénko s kolečky vynalezl jakýsi Tom Whitte. Má se samozřejmě na mysli rychlé prkénko pro novou sportovní zábavu zvanou zatím i u nás skateboarding, protože obvykle prkénko s kolečky vynalezl už někdy dávno výj. člověk, o němž se říká, že myslel tak dlouho, až vymyslel trakař. Tom Whitte byl zanicený surfer, který udivoval svými odvážnými kousky na prknu a největších vlnách, které se blížily k písčitému tichomořskému pobřeží u San Franciska. Jednoho dne se mrzutě díval na klidné moře, jehož hladinu jen občas rozčehil pták, jak lovil rybu. Pak ho hladina neslibující žádné brzké vlnobití omrzela a zahleděl se na dětské dopravní hřiště, kde chlápci jezdili v jednoduchých šlapacích autíčkách. A tu dostal nápad. Dal si u přítele vyřezat kus desky z tvrdé umělé hmoty, opatřil ji kolečky s telefonovým povrchem, aby tření bylo co nejmenší, a zážrak, který se pak rychle šířil po celém pobřeží. Spojených států a nyní proniká i do Evropy, byl pojednou na světě.

Já však trdím, že dávno před Tomem Whittem vynalezl podivné prkénko s kolečky Vašek Maňhal z Libně a mám na to hezkých pár svědků. Válčný nedostatek hraček a sportovního nářadí nutil kluky k neustálému vymyšlení různých her o pomůček snadno zhotovitelných z odpadového materiálu. Stačilo odlákat pozornost „verksučka“ u vchodu do skládky ojetých součástek Kolbenky a už byla v kapse ložiska, základ pro stavbu vozíčku. Někteří jim říkali „moseratyky“, podle známého závodníka, jiní „stráglý“, bůhví podle čeho.

Stavba „moseratek“ byla nadmíru jednoduchá. Asi metr dlouhé prkno, dva hranulky na osy, jeden velký šroub s matickou na volnou řídící přední osu a samozřejmě ložiska místo koleček. Maňhal měl jen dvě ložiska a další nemohl sehnat. Proto dal jedno doprostřed na pevnou přední osu, druhé dozadu a balancoval na „polamoseratec“ tak dovedně, že by mu to mnohdy z dnešních vynovačů této zábavy mohli závidět.



změny směru jsou možné jen přeházením váhy. Cena tohoto mědného sportovního nářadí je značná.

Začátečníci zrovnila celou věc podceňují, dají se brzy zjisti omyl. Rychlostí kolem čtyřiceti kilometrů v hodině nejsou žádnou výjimkou a dokonce už byl postaven základní světový rychlostní rekord — 66 kilometrů v hodině. Ožehavý okamžik přichází hlavně při zastavení. Jediným bezpečným manévrem je odraz a vyskočení z prkénka kupředu, což však vůbec není snadné. Skak do strany nebo dozadu končí spravidla těžkým pádem, oděnenými, zraněním hlavy a kloubů. Vznikly však už speciální dráhy, jezdí se na nich současně ve slalomu, krasojízdě, preskakují se za jízdy různé překážky apod. Je to bezesporu pěkná zábava, ale vyžaduje, jako každé jiné „rychlé“ sportovní disciplína, trpělivou, postupnou přípravu, zkušenosti a samozřejmě nezbytné technické podmínky, především zvláštní dráhy. Dokud u nás nebudou vytvořeny nutné předpoklady, neměli bychom připustit živelný rozvoj prkének, jako tu udělali v mnoha metropolitních západní Evropy, a pak se nestačíli divit, kolik zranění dětí má to mírné prkénko na svědomí.

Dnes jezdí automobily nesrovnatelně rychleji než válečné „dívěky“. A přesto skončila Maňhalova polomoseratka pod jednou dýchavičnou prakovkou a Vašek se nějaký čas behal po Palmovce s nohou v záďe. Snad proto upadl jeho vynález v zapomnění a byl připsán někomu jinému. Na tom však nesejde, důležité je, že i ten pomalý vehíkl na kulicovém ložisku varuje: nepodceňujte tuto ošidnou věcivku!

PAVEL CHOBOTSKÝ

OŠIDNÉ PRKÉNKO

Přilíš mnoho obětí zrádného prkénka

Se současným kolečkovým prkénkem jsem se poprvé setkal ve Vídni. Asi dvanáctiletý chlapec se šikovně, jako krasobruslař, proplétal po chodníku třídy Favoritů mezi četnými chodci. Přenášel těžiště, poklesával v kolenu a nakonec bezpečně zastavil tak, že seskočil z prkénka kupředu, a to se na místě zastavilo. Jeho kamarád už tak šikovný nebyl, dojezdil nezvědí, seskočil dozadu, upadl a prkénko letělo do vozovky mezi auta. Tady všechno ještě dobře dopadlo. Ale na jiném místě už ne. Večerníky přinesly ten den výraznou zprávu: „První oběť skateboardingu. Chlapec pod koly nákladního auta. Prkénko není žádná dětská hračka, ale mimo uzavřené dráhy velice nebezpečná věc. Postaral se městská správa o urychlený zákaz tohoto nového bláznovství v ulicích velkoměsta, nebo se bude vyčkávat, až přibudou další oběti?“

Plastikové prkénko je dlouhé 60 až 75 centimetrů, široké 15 až 20 a silné 3 až 6 centimetrů a je opatřeno kolečky ze zvláštní umělé hmoty umožňující velkou rychlost. Kolečka jsou na pevných osách a



SNIMKY ARCHIV AUTORA

Obrázek č.2



Obrázek č.3



Obrázek č.4



Obrázek č.5



Obrázek č.6



Obrázek č.7



Obrázek č.8



Obrázek č.9



Obrázek č.10



Obrázek č.11



Detailnější foto č.11



Obrázek č.12



Zadní strana desky, obrázek č.12



Obrázek č.13



Obrázek č.14

karel houdek



Tohohle pána jsme si všimli loni na brněnské výstavě Sport Life. Na závodech v mini tam zajel hodně hustou oldschooolovou jízdou obsahující triky, který už v dnešní době prakticky nikdo nejezdí. Když jsme se pak dozvěděli, kolik je mu vlastně let, bylo hned jasné, že patří do rubriky Oldies, prostě mezi skejťovou generaci, kterou bychom měli respektovat ze všech nejvíc.

Tak nám řekni něco o sobě a o svých začátcích... Jmenuji se Karel Hóudek, létos v červenci jsem oslavil čtyřicetku a s přestávkami jezdím asi od roku 1979. Začátky mého skateboardingu byly klasický, první skejty byly rozdílný kolečkový brusle a kus překližky. V té době to bylo takový shánění informací o skejtech, o ježdění a hledání vhodných lokalit. Na čem jste tenkrát jezdili, kde a s kým? Na všem, na čem se dalo i nedalo. Ti šťastnější měli i originál komplety, ostatní různé udělátory. První skejty, na kterých se jezdilo, byly Sims a Powell Peralta. V Brně se sjížděla Farinova zatáčka, respektive kopeč z Kohoutovic. Chodilo se taky jezdit na parkoviště na Marhautovu ulici, kde

studenti VUT uspořádali vůbec první závod v Brně. Jely se dvě disciplíny, slalom obří a slalom speciál. Vznikaly různé partičky, jedna postavila u-rampu v Žabínách a druhá v Bohunicích. Co dnes jezdíš za triky a jak často trénuješ? Jezdím jenom na mini a jezdím na pohodu. Vlastně to dělám proto, abych se trochu odreagoval. Všechny triky, co jezdím, jsou z vertikální rampy, kterou jsem jezdil závodně. Handplant, layback air, fs boneless a podobně. Jezdím podle možnosti, třeba i každý den. Ten handplant moc lidí v dnešní době neumí, jak se to dá naučit? Pokrč kolena, přední rukou drž fošnu a zadní rukou se opíj o zem u zadního trucku. V této pozici odšlápní oličko. Pak

to zkus za jízdy dole v rádiu, pouze se otoč okolo zadní ruky. S větší výškou ubírej na razanci v oličku. Co děláš za práci a jaký máš jiný zájem? Pracuji jako automechanik, a protože mám řidičák Dé, občas jako druhé zaměstnání jezdím s autobusem MHD po Brně, ale taky do zahraničí. No a k těm zájmům, je to hudba. Co bys řekl na závěr? Děkuji všem známým a rodině za podporu ve skateboardingu a na konec prosba nebo vlastně výzva pro mladší skejťry. Když budete sedět v tramvaji nebo v autobuse a nad vámi bude stát starší člověk a ve své roztržené a zkostnatělé ruce bude svírat skateboard, pusťte ho sednout, protože nevíte, kolik má zrovna ten den naježděno. Děkuji.

122 / oldies / text a foto: Hofik

Obrázek č.15